Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 26 (14352) | 1974 оной январиин 31, четверг | Сэн 2 мүнгэн

ХУРЬГАДАА ҺАЙНААР ТҮЛЖҮҮЛХЭ

Нарин нооһо ехээр үгэдэг хони олоор үсхэбэрилхэ гээд Буряад ороной хүдөөгэй ажалшадай урдаа бариха, лууи анхаралаа хандуулха ажал байһаниинь мэдээжэ. үүлэй жэлнүүдтэ мал ажалай энэ шухала һалбарине үгжөөхэ талаар парти, правительствын зүгһөө ехэ хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэһэнэй, республикын колхоз, совхозуудай олонхи хонишодой габшагай бэрхээр ажалланай ашаар хонидой тоо олошоржол байна. Энэ жэлэй эхиндэ хонид бүхыдөө 1 миллион 800 мянга гаран болохой гэхэ гү, али урда жэлэйхиһээ 38 мянгаад толгойгоор олошороо. Тинхэдэ эхэ хонидой, эмэ түлгэдэй тоо 0 мянганда дүтэлһэн байха юм. Энэмнай колхоз, совхозуудай ехэ баялигынь гээшэ.

Мүнөө үедэ хонидой түл абаха халуун хаһа ерэнхэй. харюусалга ехэтэй хүдэлмэри Хэжэнгын, Хориин, унын, Загарайн аймагуудта түлэг дундаа ябажа бай. Эндэхи олохон отарануудта эхэ хонидойнь хахань тооной хурьгалаад байна. Һүүлэй үдэрнүүдтэ Бэүрэй, Мухар-Шэбэрэй аймагуудта хурьгад абтажа заааа. Тингэжэ хонишодой хаба шадалаа харуулха үе нхой.

Энэ жэлдэ республикымнай колхоз, совхозууд 700 мян хурьга абахаар хараална. Эдэ өлөн түл һайнаар жа, гээлтэгүйгөөр томо болгохо гээшэнь зүндөө бүтэхэ хэрэг бэшэ. Эндэ эхэ хонидой отарануудта хүдэг хонишодой шударгы һайнаар, шадабаритайгаар ллахаһаа гадна, бүхы зоотехнигүүдэй, ветеринарна лмэрилэгшэдэй, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгэй зүгһөө ехэ анхарал оролдолго хэрэгтэй.

Юуб гэхэдэ, ингэжэ хамтаараа эдэбхитэйгээр ажалла лэ газарта хурьгад һайнаар түлжүүлэгдэдэг байна уу. Энэ талаар Бэшүүрэй аймагай «Победа», Сэгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозууд, ьёогой совхоз, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыадта жэшээ харуулна. Эдэ ажахынуудта түл абтахын а тээ бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри хэгдэдэг. Хони, рьгадай байра һайса дулаалагдадаг, үбһэ тэжээл хүсэд эхөөр зөөгдэжэ абтадаг, хурьгадта хэрэгтэй элдэб минельна зүйлнүүд, аптечкэнүүд бэлдэгдэдэг, хонишодто алха хурьгашад томилогдодог байна. Мүн эхэ хони отарануудта ажалладаг хүнүүдэй ажаһуудалай бо культурна эрилтэнүүдые хангаха хэмжээнүүд абта гуримтай. Хурьгадай абтажа захалхалаар лэ колхоз, хозуудай зооветеринарна хүдэлмэрилэгшэд, ажахын лбэрилэгшэд хонишодой бригадануудые хубаарилжа ад, тэдэндэ саг үргэлжэ туһалжа байдаг заншалтай. эжэ ажаллаһанай ашаар тус ажахынуудта түл эмэй һайнаар абтадаг байна.

Гэзд түл абаха хэрэг хаа хаанагүй эмхитэй, гуримтай ын аргагүй. Имагтал олохон хонишодой мэргэжэл шаари багатай, даажа абаһан ажалдаа харюусалгагүйр хандаһан дээрэһээ, мүн колхоз, совхозуудай зооветеарна мэргэжэлтэдэй, тэндэхи хүтэлбэрилэгшэдэй хита хүсэдөөр табяагүй, саг соонь зохихо хэмжээ абаа, хонишодто бодото туһаламжа хүргөөгүйһөө түл эсэ олоор гарзалдаг гээшэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ республикын колхоз, совхозуудта абтаһан хурьгадай аяар процентнь гэхэ гү, али 121 мянга гаран хурьгад эл гарзада ороһон байна бшуу. Илангаяа Зэдын, Бэүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Загарайн аймагуудта хурьгад оорoo гарзалаа һэн. Мүн эдэ болон бусад аймагуудта элитэй хонидые нарин һайнаар харууһалжа шадаагүй эрэһээ олон хонид хурьга хаяһан байха юм.

Энэ жэлдэшье шалгалта хээд үзэхэдэ, Хориин, Хэжэнын, Яруунын, Загарайн, Хяагтын аймагуудай эхэ хони олохон отарануудай коллективүүд түл абалгадаа хүд һайнаар бэлдээгүй гэжэ элишэлэгдэһэн байна. Олон арануудта хони, хурьгадай байра зохидоор бэлдэгдээгүй, үбһэ, тэжээл хүсэд хүрэхөөр зөөгдэжэ абтаагүй айшоо. Зарим газарта эхэ хонидой тамир һула. Эдэ ы дутагдалнуудые энэ тодорхойлхы жэлдэ тэсэхээр нэ.

Энэ жэлдэ хурьгадаа һайнаар абажа, бүрин бүтэнөөр лжүүлхэ арга боломжонууд хаа хаанагүй бии. Ажахы эндэ тооной таряа талханай зүйл, үбһэ, һолоомон урэ жэлэйхиһээ ехэ. Тэрэ саана гүрэн ажахынуудта нёондонойхиһоо ехэ комбикормо үгэнэ.

Тэрэшэлэн энэ жэлэй түл абалга хүдөөгэй ажалшадай үйлай ехэ дэбжэлтын, эдэбхи үүсхэлэй, социалис мүрысөөнэй охин дундуур үнгэрхэ болоно. Энэ жэлдэ 50 янган хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 3,2 килограмм оһо хайшалха уялга абаһан Хэжэнгын аймагай түрүү хонишодой үүсхэл республика дотор үргэөөр дэмжэгдэһэн байна. Мүнөө үедэ республикын түрүү онишод бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, эшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаад, үсэд шангаар аллажа байнхай. Зэдын аймагай Борьёогой совхозой алагша хонишон, Социалис Ажалай Герой Гасарун убсанович Рабдаев шэнэ жэлдэ отарынгаа зуун хонин үриһөө 115 хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 4,8 килограмм нооһо абаха, хурьгадые эхэһээ һалгааха хүрэтэрнь 22 килограмм шэгнүүртэй болгохо социалис уялга абаад, мүрысөөндэ совхозойнгоо түрүү хонишон Григорий Айдаевые уриһан байха юм. Тинхэ зуураа суута онишон гээгдэжэ ябаһан хонишодой бригадануудые шефтээ абажа, тэдэнэртэ бодото туһаламжа хүргэхэ гэжэ шиидэһэн байна. Мүнөө энэ аймагай хонишод Г. Рабдаевай үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ байнхай.

Түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы 1974 ондо түл абаха, томо болгохо, нооһо ехээр хайшалха түсэб, социалис уялгануудаа дүүргэхэ гээшэ хонишодой бригада бүхэнэй дайшалхы зорилго мүн. Тинхэдээ тэдэнэр түрүү хонишодой хүдэлмэриин дүй дүршэлые ажалдаа оролдотойгоор хэрэглэжэ, нэгэшье хурьга гарзада оруулангүйгөөр түлжүүлхэ гэжэ оролдохо ушартай. Энээндэнь колхоз, совхозуудай зооветеринарна мэргэжэлтэд бодото туһаламжа хүргэхэ үүргэтэй.

Хонишодой ажал ехэтэй, сүлөөгүй сагта тэдэнэй ажаһуудалай, культурна эрилтэнүүдые хангаха тушаа колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзна, комсомолой организацинууд ехээр оролдохо уялгатай. Эхэ хонидой отара бүхэндэ алгадгүй автолавканууд ябажа байха, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд тиишэ харгылха ушартай.

Нүхэд хонишод! Партиингаа уряалда эрхим ажалаараа харюусахын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ бүгэдөөрөө оролсожо, 1974 ондо зуутанай тоодо орохоор ажаллаял.

ЕХЭЭР, ҺАЙНААР, ХЯМДААР!

Республикымнай ажалшад партиингаа Хандалгада бодото ажалаараа харюусана

Гусиноозерскын ГРЭС-эй барилга бүхэсоюзна комсомольско габшагай гэжэ соносхогдоһон юм. Тэндэ манай республикын эгээл эрхим комсомолшууд болон залуушуул ажаллана. Эдэнэрэй нэгэн ГРЭС-эй комсомолой комитедэй секретарь, XXVII комсомолой областной конференциин делегат Иван Хромыхые манай фотокорр. С. Балдуевай зураг дээрэ харанат.

УЛААН ТУГТА КОЛЛЕКТИВ

Оньһон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ гэһэн зорилго Шулуутайн леспромхозой коллектив урдаа табина. Олохон хүдэлмэришэд урдаа табиһан энэ зорилгоёо бэелүүлжэ шаданашье. Эдэнэр үнгэрһэн жэлэй декабрь һара соо эдэбхитэйгээр хүдэлжэ, түсэбһөө гадуур 8 мянган кубометр модо бэлэдхээ.

«Забайкаллес» комбинат, профсоюзай обком энэ туйлалтануудыень үндэрөөр сэгнэжэ, дамжуулгын Улаан тугаар шагнаба. Леспромхозой модошод табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ бүри габшагайгаар хүдэлжэ, туйлаһан амжалтаяа улам арьбадхаха гэһэн хараа зорилготойгоор угтамжын уялга-түсэб хамтын суглаан дээрэ баталан абаба.

Н. ТЮРНЕВ.

ЭДЭБХИТЭДЭЙ ДУРАДХАЛ

ПЕТРОПАВЛОВКА. КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй дүнгүүд тухай асуудал Зэдын аймагай партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ табигдаба. Аймагай партийна организациин гол зорилгонь 1974 оной — тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсожо, хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абаха бологдоно гэжэ суглаанда хабаадагшад тэмдэглээ. Энэ зорилго бэелүүлхын тулада хүдөө ажахын һалбари бүхэндэ хүдэлжэ ябадаг коммунистнуудай, мүн бүхы ажалшадай хүсэ шадал элсүүлхэ, эдэбхи үүсхэлыень улам бадаруулха байна.

Суглаан дээрэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь С. Б. Жаргалов, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь Ф. Ц. Цыдыпилов, аймагай уһалууриин системын начальник В. В. Агафонов, Ториин совхозой главна агроном В. А. Кречетов, «Коммунизм» колхозой правлениин түрүүлэгшэ П. К. Амагыров, Оёорой совхозой директор С. М. Филиппов болон бусад үгэ хэлэжэ, КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгада харюу болгон, угтамжын түсэбүүдые абажа байһанаа мэдүүлһэн байна. Эндэ Борьёогой совхозой түрүү хонишон, Социалис Ажалай Герой Г. Г. Рабдаевай зуутан хонишодой баян дүршэлдэ залуушуулые һургая гэһэн уряа аймагай эдэбхитэдэй суглаан дээрэ һайшаагдаба.

В. ГАРМАЕВ,
КПСС-эй райкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша.

КУБЫН-СОВЕТ ХАНИ БАРИСААНАЙ ЭЛИ ТОДО ГЭРШЭ

Бүгэдэ арадай митинг Гаванада болобо

ГАВАНА. (ТАСС-ай тусхай корр.). Гаванын предприятинуудай хүдэлмэришэд, алба хаагшад, техникумүүдэй ба һургуулинуудай студентнэр, һурагшад, революционно зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд Кубын Республикын һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэһэн гол талмай — Хосе Мартиин нэрэмжэтэ Революциин талмай дээрэ, оршон тойронхи үйлсэнүүдтэ январиин 29-дэ сугларһан байна. Партийна организацинуудай, ажалшадай эмхинүүдэй түлөөлэгшэд — хүдэлмэришэд, таряашад республикын бүхы нютагуудһаа эндэ ерээ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневтэй уулзахын тула, Сүлөөтэ Кубын 1 миллионһоо үлүү хүн зон эндэ ерэһэн байна. Кубын-совет хани барисаанай олониитын митинг эндэ болобо.

Советскэ Союзай, Кубын хэдэ мянган тугууд, кубын-совет хани барисаае алдаршуулһан транспарантнууд, лозунгнууд талмай дээрэ сугларагшадай нюдэ хужарлуулна, КПСС-эй ба Кубын Компартиин хүндэлэлдэ, кубын, совет арадуудай аха дүүгэй бата нэгэдэлэй хүндэлэлдэ үреэлэй үгэнүүд соностоно.

Митингдэ хабаадагшад нэрьемэ альга ташалгаар, «Ура!», «Совет-кубын хани барисаан мандаг!», «КПСС, Кубын Компарти мандаг!» гэһэн үреэлэй үгэнүүдээр КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневые, Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Фидель Кастро Русые угтаа.

Нүхэд А. А. Громыко, В. В. Щербицкий, Г. В. Романов, К. Ф. Катушев, граждан авиациин министр Б. П. Бугаев, Гадаадын экономическа харилсаа холбооной талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо И. В. Архипов, СССР-һээ Кубын Республикада байдаг элшэн сайд Н. П. Толубеев ба бусад совет тушаалтад эдэнэртэй хамта хүндэлэлэй трибунада гараба.

Трибуна дээрэ — Кубын Республикын Президент Освальдо Дортикос, Кубын КП-гэй ЦК-гай хоёрдохи секретарь Рауль Кастро, ЦК-гай Политбюрогой ба Секретариадай бусад гэшүүд, Революционно правительствын гэшүүд, гүрэнэй болон ниитын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд.

Дипломатическа корпусой гэшүүд эндэ байлсаа.

Нэрьемэ, халуун альга ташалга талмай дээгүүр замханагүй. Леонид Ильич Брежнев микрофондо дүтэлөөд, «Куба мандаг!» гэжэ шангаар хэлэнэ. Альга ташалган дахинаа зэдэлнэ. Хэдэн зуугаад мянган зон үреэлэй үгэнүүдые хэлэнэ: «Вива!», «Брежнев — Фидель — ура!».

Кубын Республикын, Советскэ Союзай гимннүүд гүйсэдхэгдөө.

Сугларагшадай зүгһөө халуунаар угтагдан, Фидель Кастро Рус үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежневтэ үгэ үгтэхэдэнь, удаан үргэлжэлһэн, нэрьемэ альга ташалга талмай дээгүүр зэдэлнэ.

Митинг дүүрэбэ. Тэрээндэ хабаадагшад пролетарска гимн «Интернационал» дууллаба.

***

Гаванын Революциин талмай дээрэхи митинг Кубын, Советскэ Союзай хани барисаанай, аха дүү ёһоной нэгэдэлэй эли тодо гэршэ болон үнгэрөө. Кубын баатар арад КПСС-тэ, Советскэ Союзда үнэн сэдьхэлһээ халуун баяр баясхалан хүргөөд, энэ хани барисаагаа, харилсаа холбоогоо гүнзэгырүүлэн бэхижүүлхээр, эб найрамдалай, дэбжэлтын ба социализмын замаар хамтадаа дабшахаар шиидэнхэй байһанаа элирхэйлэн мэдүүлбэ.

СОВЕТ-КУБЫН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев январиин 29-дэ Революциин ордон соо Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Кубын Революционно правительствын Премьер-Министр Фидель Кастро Рустай хөөрэлдөө.

Леонид Ильич Брежневые, тэрээнтэй хамта ерэһэн совет нүхэдые Кубын арадай, Коммунис партиин Центральна Комитедэй али тухай ехэ баяр баясхалантайгаар угтаһан тухайда хөөрэлдөөнэйнгөө эхин дээрэ нүхэр Фидель Кастро нүхэр Л. И. Брежневтэ хөөрөө.

Кубын ниислэлдэ хани халуунаар угтаһанайнь түлөө тэрэнэй үнэн зүрхэнэй баяр баясхалангые, хамта ерэлсэһэн нүхэдэй баяр баясхалангые Кубын арадта, Гаванын хүн зондо, Кубын коммунистнуудта дамжуулхыень Л. И. Брежнев Фидель Кастрые гуйгаа. Советскэ Союзда, тэрэнэй арад зондо Кубын арадай хани ёһоор хандадаг, талархадаг байһые бүри ехээр мэдэрхэ арга энэ уулзалга олгоно.

Л. И. Брежнев Фидель Кастрода, Кубын бусад хүтэлбэрилэгшэдтэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүдэй зүгһөө, совет арадай зүгһөө халуун амаршалга дамжуулба.

Л. И. Брежнев түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ совет арадай шиидхэжэ байгаа ехэ зорилгонууд тухай, хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ, промышленностьда, бүхы арадай ажахыда эрдэм, техникын шэнэ шэнэ туйлалтануудые хэрэглэхэ зорилгоор КПСС-эй ябуулдаг хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай Кубын нүхэдтэ хөөрэбэ. Тиихэтээ хамта, ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлхэ, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые бүри ехэ болгохо асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй гаргаһан шухала шиидхэбэринүүдые хайшан гээд бэелүүлжэ байһан тухайдаа Кубын хүтэлбэрилэгшэдтэ мэдээсээ.

Леонид Ильич Брежнев КПСС-эй XXIV съездһээ хойшо партийна байгуулалтын талаар юунэй хэгдэжэ байһан тухай, партиин ургалта тухай, партиин элдэб эмхинүүдэй хүдэлмэрииые бүри эдэбхитэй болгохо, партиин ба арадай нэгэдэл бүри ехээр бэхижүүлхын тула хараалагдан бэелүүлэгдэжэ байгаа хэмжээнүүд тухай хөөрэбэ.

Эндэхи хөөрэлдөөнүүдтэ совет талаһаа — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Щербицкий, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь Г. В. Романов, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, граждан авиациин министр Б. П. Бугаев, Гадаадын экономическа холбооной талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо И. В. Архипов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-һээ Кубада байдаг элшэн сайд Н. П. Толубеев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша К. В. Русаков, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. М. Александров, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. И. Блатов, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн, ТАСС-ай генеральна директор Л. М. Замятин гэгшэд хабаадаба.

Кубын талаһаа: Кубын КП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд — ЦК-гай хоёрдохи секретарь Рауль Кастро, республикын Президент Освальдо Дортикос, Рамиро Вальдес, Армандо Харт, Гильермо Гарсиа, Серхио Дель Валье, ЦК-гай Секретариадай гэшүүд — Блас Рока, Карлос Рафаэль Родригес, ЦК-гай гэшүүн, гадаадын хэрэгүүдэй министр Рауль Роа, ЦК-гай гэшүүн, Кубын граждан авиациин институдай директор Хосе Альварес Браво, ЦК-гай гэшүүн, Кубаһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Северо Агирре, экономическа, научно-техническэ харилсаа холбооной талаар национальна комиссиин түрүүлэгшын орлогшо Эктор Родригес Льомпарт гэгшэд хабаадаа.

(ТАСС).

Хосе Мартиин памятнигай дэргэдэ венок табигдаа

ГАВАНА, январиин 29. (ТАСС-ай тусхай корр.). Кубын национальна герой, дүлэтэ революционер, сэсэн бодолто Хосе Мартиин нэрэ кубинец бүхэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ дүтэ, үнэтэй һанагдадаг. Ниислэл хотын гол талмай — Хосе Мартиин нэрэмжэтэ Революциин талмай дээрэ — Кубын баатарта зорюулагдажа сагаан шулуугаар бүтээгдэһэн, һүр жабхаланта памятник бодхоогдонхой.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев өнэ үдэр Революциин талмай дээрэ ошожо, памятнигай дэргэдэ венок табиба.

Веногой улаан лентэ дээрэ иигэжэ бэшээтэй: «Кубын арадай агуухэ хүбүүн Хосе Мартида КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневһээ».

Талмай дээрэ хүндэлэлэй харуул жагсаагдаад, СССР-эй ба Кубын Республикын гүрэнэй гимннүүд гүйсэдхэгдөө.

Венок табилгын үедэ нүхэд А. А. Громыко, В. В. Щербицкий, Г. В. Романов, К. Ф. Катушев болон бусад совет тушаалтад байлсаа.

Венок табиха үедэнь нүхэр Л. И. Брежневые Кубын Компартиин ЦК-гай хоёрдохи секретарь, Революционно правительствын Премьер-Министрэй нэгэдэхи орлогшо, Революционно зэбсэгтэ хүсэнүүдэй министр нүхэр Рауль Кастро Рус үдэшэбэ.

ХАНИ ХОЛБООНОЙ, БАТА НЭГЭДЭЛЭЙ ЗОРИГЖУУЛХЫ ХҮСЭН

Кабардино-Балкариин АССР-тэ Арадуудай хани барисаанай орден барюулагдаба

НАЛЬЧИК. (ТАСС). Кабардино-Балкариин АССР-эй тугые шэмэглэдэг Ленинэй хоёр ордентой, Октябриин Революциин ордентой зэргэлүүлэгдэн, Арадуудай хани барисаанай орден январиин 29-дэ нэмэбэ. Совет арадуудай аха дүүгэй хани барисаае, харилсаа холбооые бэхижүүлхэ хэрэгтэ ажалшадайнь ехэ габьяатай байһанай, экономическа, социально-политическэ ба соёлой байгуулалтада амжалтануудые туйлаһанай түлөө, Совет Социалис Республикануудай Союзай 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ энэ республика иимэ шанда хүртэһэн байгаа.

Партиин областной комитедэй, республикын Верховно Соведэй хамтын баярай заседани республиканска хүгжэмтэ театр соо болоо. Кабардино - Балкариин АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. И. Геттуев заседани нээгээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое хүндэтэ президиумдээ ехэ дэбжэлтэтэйгээр һунгаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь **Б. Н. Пономаревто** үгэ үгтэбэ. Үндэр дээдэ шагналда хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй Центральна Комитедэй, партиин ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Совет правительствын зүгһөө республикын ажалшадые халуунаар амаршалаа.

Арадуудай хани барисаанай орденоор Кабардино-Балкариин Автономито Совет Социалис Республикые шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые Б. Н. Пономарев уншаад, нэрьемэ альга ташалган доро тэрэнэй тугта орден зүүлгэбэ.

КПСС-эй Кабардино-Балкариин обкомой нэгэдэхи секретарь **Т. К. Мальбахов** харюугай үгэ хэлээ. Дээдэ шагнал хайрын түлөө КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Совет правительствада халуун баяр хүргэбэ.

«Севкавэлектроприбор» гэжэ заводой слесарь, Социалис Ажалай Герой **В. В. Брагин**, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой **К. К. Тарчоков**, Кабардино-Балкариин арадай поэт **К. Ш. Кулиев**, Кабардино-Балкариин гүрэнэй университедэй студентка **И. А. Шарданова** гэгшэд үгэ хэлэжэ, партиин хараалһан программые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлдэ республикын ажалшадай хубитаяа оруулхаар шиидэнхэй байһые элирхэйлээ.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Совет правительствада эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые баярай заседанида хабаадагшад ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталан абаа.

В. И. Долгих—Хойто-Осетидэ

ОРДЖОНИКИДЗЕ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. И. Долгих Хойто-Осетиин АССР-тэ январиин 29-дэ ерэбэ.

КПСС-эй Хойто-Осетиин обкомой нэгэдэхи секретарь Б. Е. Кабалоев, Хойто-Осетиин АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Т. С. Хетагурова, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ О. А. Басиев, КПСС-эй Хойто-Осетиин обкомой бюрогой гэшүүд, гэшүүдтэ кандидадууд, республикын партийна ба совет органуудай хүтэлбэрилэгшэд ба ажалшадай түлөөлэгшэдөөр В. И. Долгих аэродром дээрэ угтагдаа.

КОММУНИЗМ ТЭЭШЭ ДАБШАГШАДАЙ НЯГТА ЖАГСААЛ

Чувашай АССР-тэ Арадуудай хани барисаанай орден барюулагдаба

ЧЕБОКСАРА. (ТАСС). Чувашай газар дайда дээрэ баяр баясхаланта һайндэр ерэбэ. Ленинэй, Октябриин Революциин орденуудтай зэргэлүүлэгдэн, автономито республикын туг дээрэ Арадуудай хани барисаанай орден хадагдаба. Совет арадуудай аха дүүгэй хани барисаае, харилсаа холбооые бэхижүүлгэдэ ажалшадайнгаа ехэ габьяатай байһанайнь, экономическа, социально-политическэ ба соёлой байгуулалтадаа ехэ амжалтануудые туйлаһанай түлөө, Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ энэ республика иимэ үндэр дээдэ шагналда хүртэһэн байна.

Партийна, совет, ниитын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, ажалшадай түлөөлэгшэд партиин Чувашай областной комитедэй, автономито республикын Верховно Соведэй баярай хамтын суглаанда хабаадаа. Чувашай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **С. М. Ислюков** суглаа нээбэ.

Баярай суглаанда хабаадагшад КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое хүндэтэ президиумдээ ехэ дэбжэлтэтэйгээр һунгаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо **Л. В. Смирнов** сугларагшадта хандан, амаршалгын үгэ хэлэбэ. Эхэ ороной үндэр дээдэ шагнал — Арадуудай хани барисаанай ордендо хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Совет правительствын, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй үмэнэһөө Чувашай АССР-эй хүдэлмэришэн ангиие, колхозно таряашадые, интеллигенциие, коммунистнуудые, партийнабэшэ хүнүүдые, бүхы ажалшадые үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршалба.

Л. В. Смирнов Чувашай АССР-ые Арадуудай хани барисаанай орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ уншаад, сугларагшадай нэрьемэ альга ташалган доро республикын тугта үндэр дээдэ шагнал зүүлгээ.

КПСС-эй Чувашай обкомой нэгэдэхи секретарь **И. П. Прокопьев** харюугай үгэ хэлэбэ.

Чебоксарын электроаппаратна заводой фрезеровщик, Социалис Ажалай Герой **Н. А. Королев**, Ибресинскэ районой «Трудовик» колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой **А. Г. Шордеев**, барилгын табадахи трестын нэгэдхэмэл бригадын бригадир **В. С. Барсуков**, СССР-эй летчик-космонавт, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой **А. Г. Николаев** баярай суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ Чувашай ажалшад ехэ нэмэри оруулха гээд найдуулан мэдүүлбэд.

Баярай суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталан абаа.

И. В. Капитонов—Мордвада

САРАНСК. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай секретарь И. В. Капитонов январиин 29-дэ Мордвада ерэбэ.

КПСС-эй Мордовско обкомой нэгэдэхи секретарь А. И. Березин, Мордвагай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. О. Пиксаев, автономито республикын бусад хүтэлбэрилэгшэд И. В. Капитоновые угтаа.

Республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн

ХҮДӨӨ АЖАХЫГАА ХҮСЭТЭЙГӨӨР, АШАГ ҮРЕ

БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо В. Б. САГАНОВАЙ элидхэлһ

Юhэдэхи табан жэлэй үнгэрhэн жэлнүүдтэ, тэрэ тоодо 1973 ондо республикын хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ, тэрэнэй материальна-техническэ баазые бэхижүүлхэ, хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ хэмжээ дээшэлүүлхэ талаар хэдэ хэдэн хэмжээнүүд бэелүүлэгдэhэн байна. Теэд эдэ зорилгонуудые бэелүүлхэ үедэ нилээд бэрхэшээлнүүд тохёолдоhон, 1971 болон 1973 онуудай уhанай үерэй хойшолонгууд, ган гасуур республикын олохон аймагуудай хүдөө ажахыда нилээд хохидол ушаруулhан байха юм. Тиигэбэшье парти, правительствын айхабтар ехэ туhаламжа хүргэhэнэй. колхоз болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, хүдөөгэй бүхы ажалшадай оролдосотойгоор хүдэлhэнэй, городуудай, тосхонуудай ажалшадай, студентнэрэй, совет сэрэгшэдэй ехээр туhалhанай ашаар эдэ хохидолто ушаралай хойшолонгууд дабан гарагдажа, хүдөө ажахын үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ зарим тэды амжалтанууд түйлагдаа.

Үнгэрhэн гурбан жэлэй туршада 41 мянган гектар шэнэ, боро газар хахалагдажа, тарилгын талмайн үргэдхэгдэhэнэй эсэстэ ороохото ургамалнууд 60,7 мянган гектарта ехэ таригдаhан байна. Уhалагдадаг, хатаагдаhан газар үргэдхэгдөө, 7,7 мянган гектарта олон жэлэй hайжаруулагдамал бэлшээри түхеэрэгдээ, 1970 ондо 39 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ газарта оруулагдаhан байгаа hаа, тэрэ 1973 ондо 71 мянган тонно хэрэглэгдээ. Органическа үтэгжүүлгэ 1,5 дахин ехэ хэрэглэгдэдэг болонхой. Мүн хүрьhэнэй hалхинhаа, уhанhаа муудадаг ушаралтай тэмсэхэ талаар хэмжээнүүд абтажа захалhан байна.

Газар тарялан болон мал ажалай үйлэдбэрине үргэлжэдэнь оньhожоруулха, түрүү технологи хэрэглэхэ, ажахынууд хоорондын болон ажахы доторой мэргэжэлүүлгые гүнзэгырүүлхэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэhэн байха юм.

Эдэ бүхы хэмжээнүүдые бэелүүлгэдэ партиин Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, Россин Федерациин правительство сэгнэшэгүй ехэ туhаламжа республикадамнай үзүүлээ. Эдэ гурбан жэлдэ республикамнай 3120 трактор, 1717 ороохоной, 920 силосэй болон хартаабха хуряаха комбайн, 2190 ашаанай автомашина, малай фермэнүүдые оньhожоруулха олон машина, түхеэрэлгэнүүдые абаа. Энэ үедэ гүрэмнай колхоз, совхозуудта 347,4 мянган тонно таряа талханай зүйл, нилээд ехэ ороохоной үрэhэ хүрэнгэ, мүн үерэй хохидолгые усадхалгада мүнгэ зөөри ехэ үгөө. Гансахан республикын совхозуудта 1971—1973 онуудай үерэй хохидол усадхалгада 11 миллион үлүүтэй түхэриг гаргашалагдаа.

Гурбан жэлэй туршада республикын хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ (колхозой мүнгэ зөөри оруулалсангүйгөөр) гүрэмнай 197 миллион түхэриг гаргашалаа гэхэ гү, али hаймадахи табан жэлэй hүүлэй гурбан жэлэйхидэ орходоо 1,5 дахин ехэ болоно. Энэ ехэ туhаламжын ашаар тарялан, фермэ дээрэ хүдэлдэг зоной шэн габьяатайгаар ажаллаhанай ашаар гурбан жэлэй туршада хартаабха абалга 20 мянган тонноор гэхэ гү, али 44 процентээр, овощ—6,3 мянган тонноор гэхэ гү, али 32 процентээр, мяхан—3,5 мянган тонноор ехэ абтаа. Мүн жэл бүри 169,4 миллион үндэгэ абахаар хараалагдаhан байбал, тэрэ дунда зэргээр 172 миллиондо хүрэhэн жэшээтэй. 1971—1973 онуудай гүрэндэ hү, үндэгэ худалдаха түсэбтэ даабари, мяха худалдаха арадай ажахын түсэб дүүргэгдээ. Бүхы түрэлэй адууhа малай тоо толгой олошороо.

Үнгэрhэн 1973 он сагай уларилай талаар илангаяа ехэ бэрхэшээлтэй байгаа. Тиигэбэшье, республикамнай 1972 онойхиhоо 10 мянган тонно ехэ ороохо таряа, 43 мянган тонно хартаабха, 4700 тонно овощ, 11,5 миллион үндэгэ ехэ абаhан байна. Тиигэжэ хартаабха, мяха, үндэгэ гүрэндэ худалдаха түсэб дүүргэгдээ.

Табан жэлэй түрүүшын жэлнүүдтэл адли Баргажанай аймаг 1973 ондо hайн дүнгүүдтэй гараа: ороохо таряа, hү, ноохо абаха, мүн гүрэндэ хартаабха, мяха худалдаха түсэбөө дүүргээ. Найман аймаг — Баунтын, Яруунын, Захааминай, Кабанскын, Хурамхаанай, Хэжэнгын, Ахын болон Хойто-Байгалай аймагууд адууhа малаа олошоруулха зууруа, гүрэндэ мал ажалай бүхы зүйлэй продуктнуудые худалдаха гурбан жэлэй түсэб дүүргэhэн байна.

Республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөндэ хабаадагшад: (зүүн гарhаа) И. Е. Бояркин, Ивалгын ОПХ-гай механизатор, хартаабха ургуулагша; Д. П. Болонев, Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозой түрүүлэгшэ; Д. Б. Санжиев, Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон.
Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Ажалдаа ехэ амжалтануудые түйлаhан колхозууд, совхозууд, бригада болон фермэнүүдэй коллективүүд республика дотор олон. Нёдондо Кабанскын аймагай ажахынууд гектар бүриhөө дунда зэргээр 16,2 центнер ороохо таряа ургуулжа абаа. Мухар-Шэбэрэй «Искра», Хяагтын «Родина», Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, Баргажанай аймагай Уланай болон Хилганын, Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд, мүн «Эрдэм» болон Саянай совхозууд гектар бүриhөө 13—19 центнер таряа хуряагаа.

Хартаабхын баян ургаса — гектарай 111-hээ 184 центнер хүрэтэр Улаан-Үдын аймагай Калининай нэрэмжэтэ совхоз, Ивалгын ОПХ, Кабанскын совхоз, Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхоз болон бусад ажахынууд түйлаа.

Бэрхэшээлтэй үе сагта шэн зоригтойгоор ажаллаhан түрүүшүүлэй түйлалтанууд бүри дээгүүр. Жэшээнь, Хяагтын аймагай «Родина» колхозой Сергей Капустинай хүтэлбэрилдэг тракторна бригада 1235 гектарай тус бүриhөө 23,2 центнер таряа хуряаhан байна. Газар тарялан hайнаар эрхилдэг бригада гэhэн алдартай Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой Г. Тихоновэй бригада 1277 гектарай тус бүриhөө 21,8 центнер таряа абаа. Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой В. Машкиновай звено 150 гектар дээрэ кукуруза тарижа, гектар бүриhөөнь 273 центнер набша намаа суглуулаа.

Ивалгын ОПХ-гай И. Бояркинай оньhожоруулагдамал звено 166 гектарай тус бүриhөө 163 центнер хартаабха хуряажа абаа. Онохойн совхозой К. Спиридоновагай звено 32,5 гектарай тус бүриhөө 265 центнер овощ хуряаhан байна.

Хяагтын аймагай «Дружба» колхозой луговодууд 521 гектарай тус бүриhөө 39,9 центнер, Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозойхид 686 гектарай тус бүриhөө 25,6 центнер, Саянай совхозой А. Эрдынеевэй звено 55 гектарай тус бүриhөө 50,2 центнер үбhэ абаhан байха юм.

Үнгэрэгшэ шиидхэхы жэлдэ республикын олохон малшад габшагайгаар ажаллажа гараа. Сэлэнгын совхозой hаалишан, Социалис Ажалай Герой Надежда Лазаревна Тадвашкина үнеэн бүриhөө 6 мянга гаран килограмм hү hаажа, табан жэлэйнгээ түсэб хоёр жэл 11 hарада дүүргэhэн байна. Тиигэжэ гурбан жэлэй туршада үнеэн бүхэнэй hү шэмые 600 килограммаар дээшэлүүлhэн болоно. «Байкал» племхозой hаалишан Любовь Николаевна Седых үнеэн бүриhөө 5300 килограмм hү hаанхай.

Энэмнай гайхамшагта амжалтанууд гэшэ. Республика дотор үнеэн бүриhөө 2 мянга, тэрэнhээ дээшэ hү hааhан hаалишад хэдэн зуугаад.

Эдэ түрүү hаалишад ямар аргаар иимэ амжалтануудые түйланаб гэхэдэ, тэдэнэр нэн түрүүн жэлдээ үнеэн бүриhөө тугал абадаг юм. Энэмнай үнеэдэй hү шэмэ дээшэлүүлхэ түрүүшын эрилтэ мүн. Хоёрдохёор, хубаарияр хүртэhэн үбhэ тэжээлээ шадабаритайгаар хэрэглэнэ. ажалдаа үнэн сэдьхэлhээ хандана бшуу.

Борьёогой совхозой ахалагша хонишон, Октябриин Революциин орденой кавалер Дмитрий Свистунов нёдондо зуун хонин бүриhөө 151 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриhөө 4,4 килограмм ноохо хайшалаа.

Нёдондо республикымнай хонишодой 194 бригада зуун хонин бүриhөө зуу, зуу гаран хурьга түлжүүлhэн амжалтатай.

Ойморой совхозой гахайшан Мария Плюснина үнгэрэгшэ жэлдэ 900 поршоонхо абажа, 863-ыень томо болгожо тушаагаа, «Шергинский» совхозой Мария Телешева Тамара Лазарева хоёр 1087 гахай шахан таргалуулжа, шэгнүүрыень 151,7 тонноор нэмээгээ гэхэ гү, али суудхэ бүхэндэ 382 граммаар нэмээhэн болоно.

Мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха хэрэгтэ шубуушад, адуушад өөhэдын ехэ хубита оруулhан байха юм.

Республикын хүдөө ажахын түрүүшүүлэй түйлалтануудые партиин Центральна Комитет, Советскэ правительство үндэрөөр сэгнэжэ, 760 эрхимүүдые орден, медальнуудаар шагнаа, Борьёогой совхозой ахалагша хонишон Гасарун Лубсанович Рабдаевта Социалис Ажалай Геройн алдар нэрэ олгогдоо. Мүн олон түрүүшүүлдэ «1973 оной социалис мүрысөөндэ илагша» гэhэн тэмдэгүүд барюулагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай Улаан туг Улаан-Үдын болон Баргажанай аймагуудта олгогдоо.

Олон колхоз, совхозууд, бригада, фермэнүүд РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй Улаан тугта, мүнгэн шангуудта хүртэhэн, СССР-эй болон РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын, хүдөө ажахын болон бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай дипломуудта, КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй грамотануудта хүртэhэн байха юм.

Ажалдаа амжалта түйлажа, шагнал хайрада хүртэhэн түрүүшүүлые элидхэлшэ халуунаар амаршалаад, ажалдань шэнэ амжалтануудые хүсөө.

Хүдөөгэй ажалшадта туhа хүргэhэн городуудай, тосхонуудай ажалшадта, студентнүүдтэ, республикын автотранспортна предприятинуудай жолоошодто, hургуулинуудай hурагшадта мүн лэ ехэ баясхалан хүргөө.

Тиихэ зуураа элидхэлшэ газар тарялан болон мал ажалда бии байгаа дутагдалнуудта тогтоо. Юуб гэхэдэ, республикамнай табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаhан гурбан жэлэй даабаринуудые олон талаарнь дүүргээгүй байна ха юм.

Ороохо таряа абалгаар гурбан жэлэй түсэб 79 процент, хартаабхаар—76 процент, овощ абалгаар—68 процент, мяха—95, hү—98, ноохо абалгаар—92 процент дүүргэгдэhэн байна.

Сагай уларилай бэрхэшээлнүүдhээ гадна, ямар ушар шалтагаанууд энээндэ нүлөөлөө гээшэб? Гол шалтагаан юуб гэхэдэ, олохон колхоз, совхозуудта газар тарялан, мал ажал hайнаар эрхилэгдэжэ шадагданагүй, тэндэ гүрэнэй болон ажалай журам hуладана, хараалагдаhан түсэб, абтаhан социалис уялгануудые дүүргэхэ талаар хүнүүд харюусалга багатай байна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Энээние олон жэшээ дээрэ харуулаа. Олон ажахынууд, коллективүүд нэгэ адли эрхэ байдалтай байгаад, хоёр ондоо дүнтэй гарана бшуу. Тэрэние элидхэлшэ Хориин аймагай «Георгиевский» болон Анаагай совхозуудай, Хэжэнгын аймагай Худанай болон Чисаанын совхозуудай, Баргажанай аймагай Уланай болон Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай байдалые жэшэжэ харуулаа.

Мал ажал эрхилхэ талаар Бэшүүрэй аймагай «Рассвет» болон «Победа» колхозуудые, Мухар-Шэбэрэй болон Улаан-Үдын аймагуудые жэшэжэ үзэбэ.

Нёдондо республикымнай 30 ажахы гүрэндэ мяха, hү худалдаха түсэбөө дүүргээгүй. Аяар 62 колхоз, совхозууд гүрэндэ ноохо худалдаха, 7 ажахы үндэгэ тушааха түсэбөө бэелүүлжэ шадаагүй.

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм», Суулгын, «Авангард» совхозууд үнгэрhэн гурбан жэлэй туршада мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэбөө нэгэшье зүйлөөрнь нэгэшье жэлдэ дүүргээгүй гараа.

Зарим нэгэн хүнүүдэй ажалдаа хайша хэрэгээр хандаhанай, ажалhаа гээгдэhэнэй уршагhаа нилээд ехэ продукци алдагдана. Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын аймагуудай ажахынуудта ажалhаа гээгдэдэг, ажалдаа хэдэн үдэрөөр гарадаггүй hаалишад бии. Тиигэжэ хэды ехэ hүн алдагдана гээшэб!

Эдэ бүхы дутагдалнуудые тэсэхэ ёhогүйбди.

1974 ондо республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда ехэ зорилгонууд табигданхай. Энэ жэлэйнгээ түсэб дүүргэхын хажуугаар, үнгэрэгшэ гурбан жэлдэ гүрэндөө дутуу оруулhан продукцияа хүсэлдүүлхэ хэрэгтэй. Тиимэhээ республикымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд партиингаа уряада бодото ажалаараа харюусажа, бүгэдөөрөө социалис мүрысөөндэ оролсожо, шэнэ ехэ амжалта түйлаха бэзэ гэжэ найдажа байhанаа элидхэлшэ мэдүүлээ.

Үбhэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ гээшэ мал ажалые хүгжөөхэ гол үндэhэ hуури болоно. Республика дотор энэ асуудалда бага бэшэ анхарал хандуулагдана. Уhалагдадаг сабшалан, бэлшээри үргэдхэгдэнэ, газар уhалха шэнэ түхеэрэлгэнүүд, hубаг ханаабууд баригдана, тэжээлэй ургамалнуудые таридаг газарта, нуга сабшалан дээрэ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ горитой гаргагдана гэжэ элидхэлшэ саашань хэлэбэ.

Тиигэбэшье үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэг манай, республикын хүдөө ажахын үйлэдбэридэхи эгээл хүшэр хүндэ асуудал болонхой. Жэлhээ жэлдэ адууhа малаа үбhэ тэжээлээр хүсэд хангажа шадаагүй дээрэhээ олохон ажахынууд бэрхэтэй байдалда ороно гэжэ тэрэ дурдаа.

Жэшээнь, нёдондо уhанданайхидта орходоо үбhэ тэжээл ехэ бэлэдхэгдээшье hаа. бүхы адууhа малда хэрэгтэй тэжээлэй оройдоол 50—60 процентнь абтаhан байна.

Саашадаа ниитын малые тэжээлээр гүйсэд хангахын тула энэ жэлдэ ямар хэмжээ абаа hаамнай hайн гээшэб? Хүдөө ажахые бүхыдэнь, илангаяа мал ажалые түргэн хүгжөөхын тула нэн түрүүн ороохо таряа элбэгээр ургуулжа абаха шухала. Гансашье гүрэндэ ороохо ехээр худалдахын тула бэшэ (энэмнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй гол зорилго ааб даа), мүн таряа ехээр абадаг болоогүй hаа, адууhа малаа тэжээлээр гүйсэд хангахамнай бэрхэтэй бшуу.

Гэхэтэй хамта hүүлэй үедэ зарим ажахынууд ороохо таряа ургуулха хэрэгтэ анхарал багаар табидаг, эхэнхи ургасаяа халтад гэхэдээ силостэ даражархидаг, үгышье hаа, адууhа малайнгаа бэлшээри болгожорхидог зантай. Энэмнай яашье хүлисэшэгүй. Хүдөө ажахые ашаг үрэтэйгөөр хүгжөөхэ, мал ажалай продуктнуудые абалгые промышленна үндэhэ hуури дээрэ табиха зорилгын бэелүүлэгдэжэ байхада, колхоз, совхоз бүхэн хэрэгтэй үбhэ тэжээл өөhэдөө бэлэдхэжэ абадаг болохо зэргэтэй ха юм. Тиимэhээ байгша ондо бидэ 680—700 мянган тонно таряа абаха ёhотойбди.

Түбхын түрүүн тарялангай ургасые дээшэлүүлхэ, ороохото ургамалнуудай тарилгые үргэдхэхэ, наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр, зүбөөр хэрэглэхэ, эрхим шэнартай үрэhөөр тариха, газарай хүрьhэнэй hалхинда үлеэгдэжэ гэмтэлгэтэй тэмсэхэ, газараа hайнаар элдүүрилхэ, ургасын буртаг үбhэнтэй тэмсэхэ, таряа гээлтэ, хоролтогүйгөөр хуряажа абаха хэмжээнүүдые бэелүүлхэ болоно. Илангаяа тарилга, ургаса хуряалгын хүдэлмэриин болзорые шадаал hаа хороохо шухала.

Энэ жэлдэ республика дотор 30 мянган гектарhаа бага бэшэ шэнэ газар хахалагдаха зэргэтэй. Богони болзор соо шэнэ газар ехээр хахалжа, тэндэ таряа болон тэжээлэй ургамалнуудые тарихын түлөө энэ жэлдэ мүрысөө бүри hайнаар эмхидхэхэ зэргэтэйбди.

Республикын гүрэнэй комиссиин сорт туршалгын дүй дүршэл дээрэhээ харахада, олохон ажахынуудта малай тэжээлдэ ородог тариан (обёос, ешмээн) шэниисэдэ орходоо нэгэ бага дээшээ ургаса үгэдэг байна. Бэшүүрэй аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоздо hүүлэй гурбан жэлдэ шэниисын гектарай 11,7 центнер ургаса үгэхэдэнь, обёос паарай hүүлдэ гурбадахи, дүрбэдэхи жэлдэнь таригдабашье, гектарай 13,4 центнер ургаса үгөө. Совхоз hүүлэй хоёр жэлдэ шэнэ газар ашаглажа, нэгэ жэлэй таримал ногооной тарилга бага болгожо, тэрэнэй ашаар обёос 2,3 дахин ехээр таридаг болоо.

Тарянай ургасые дээшэлүүлхэ талаар эрхим сортын, hайн классай, нютагжуулагдаhан үрэhөөр тариха гэшэ ехэ удха шанартай. Энэ талаар Бэшүүрэй, Зэдын, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын болон Улаан-Үдын аймагуудай зарим ажахынууд бага бэшэ хүдэлмэри хээ.

Тиигэбэшье ниилэнхи колхоз, совхозууд тарянай үрэhэ сэбэрлэхэ, хадагалха, тарилгада бэлдэхэ хэрэгтэ анхарал мүртэй хандуулнагүй. Илангаяа Яруунын, Хэжэнгын, Сэлэнгын аймагуудта үрэhэн муугаар бэлдэгдэнэ. Тэндэхи ажахынууд үрэhөөр өөhэдыгөө хүсэд хангахагүйhөө гадна, зариманиинь центнершье үрэhэгүй hууhаар.

Энэ жэлдэ баhал нёдондонойхитой адли гүрэн манда тарянай хэрэгтэй үрэhэ үгэхэ болонхой, муу шанартайень hэлгүүлхэ зүбшөөл үгэнхэй. Тиигэжэ колхоз, совхозуудта ехэхэн туhа хүргэбэ. Теэд саашадаа өөhэдын үрэhэ ургуулжа абадаг болохын тула бодотоор оролдохо сагнай ерээ. Мүнөө хабарай тарилгада бэлдэхэ үедэ бии байhан бүхы үрэhэ хүрэнгэеэ сэбэрлэжэ, тарилгын эрхим шанарта хүргэхэ, ядахын сагта тэрэнэйнгээ 80—90 процентые классайнь талаар эгээл дээдэ шанарта хүргэхэ хэрэгтэй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Хоёрдохёор юуб гэхэдэ, тэжээлэй ургамалнуудые ургуулха тусгаар звенонуудые, жэшээнь, кукуруза, куузику, сенажай ногоо ургуулха звенонуудые эмхидхэхэ шухала болоод байна.

Олон жэлэй ногооной тарилгые 45—50 мянган гектарта хүргэхөөр үрэhэн мүнөө гүйсэд бии. Малай фермэ, отара бүхэнэй хажууда тэжээлэй ургамалнуудые, олон жэлэй ногоо тариха уhалагдадаг газар таhалжа үгэхэ шухала болоо. Сэлэнгын аймагай ажахынуудай дүй дүршэл дээрэhээ харахада, энэмнай үхэр малые тэжээлээр хангаха хэрэгтэ горитой туhа нэмэри болодог шуу.

Олон жэлдэ хэрэглэгдэхээр уhалагдадаг, hайжаруулагдаhан бэлшээри ажахы бүхэндэ бии болоогүй hаа, зунай сагта hү ехээр hаахань бэрхэтэй. Энэ жэлдэ тиимэ бэлшээрие 6,7 мянган гектараар үргэдхэжэ, бүхыдөө 15 мянган гектар hайжаруулагдаhан бэлшээритэй болохоор хараалагдана. Тиихэдээ тэрэние нарин технологиин ёhоор ашаглаха, Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхоздол, Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздол адляар hайжаруулагдаhан бэлшээрие юрын сабшалан шэнгеэр хэрэглэхэ ябадалые болюулха байна. hүүлэй үедэ холын бэлшээридэ анхарал биратай табигдахаяа болинхой. Тэндэ малшадай байха гэр байра баригданагүй, газарайнь хүрьhэ hайжаруулха хүдэлмэри хэгдэнэгүй.

Иигээд март-апрель hарада республика дотор сабшалан бэлшээри hайжаруулха габшагай хоёр hара соносхогдохонь. Энээндэ эртэнhээ hайнаар бэлдэхэ ушартай.

Байгша ондо хартаабха, овощ ехээр ургуулха ёhотойбди. Юуб гэхэдэ, эдэ ургамалнуудые гүрэндэ худалдалгаар табан жэлэйнгээ даабариhаа ехээр гээгдэжэ ябанабди. Энэ үриеэ хүсэлдүүлхын тула үлэhэн хоёр жэл соо нёдондонойхидо орходоо гурба дахин ехэ овощ абаха зэргэтэйбди. Мүнөө зарим ажахынууд уhалагдадаг газарhаа ахир бага овощ, хартаабха хуряана. Хото городой хүн зониие эдэ продуктаар хангаха зорилготой ажахынуудшье баhал бирагүй ургаса абадаг. Загарайн аймагай Онохойн совхоз нёдондо 300 гектарай га бүхэнэй оройдоол 51 центнер хартаабха хуряагаа. Харин урдань эндэхи суута хартаабхашад Шурыгина, Мильгунова гэгшэд гектар бүриhөө 300—400 центнер ургаса абадаг байгаа ха юм гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Ороохо таряа, овощ, хартаабха, тэжээлэй ургамалнуудые ехээр абахын тула уhалагдадаг газарые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ болонобди. Энэмнай тон ехэ баялиг гээшэ. Нёдондо Баргажанай совхозой М. И. Колмаковой даадаг бригадынхид 580 гектар уhалагдадаг газарай га бүхэнhөө 21 центнер шэниисэ хуряагаа hэн. Хяагтын аймагай «Родина» колхоз уhалагдадаг тарялан дээрэhээ нилээд ехэ таряа, кукуруза, хартаабха, овощ, тэжээлэй корнеплодуудые абана.

Гэбэшье олохон колхоз, совхозууд уhалагдадаг, намагhаа хатаагдаhан газараа тон муугаар ашаглана. Тэдэнь хэгдэhэн гаргашыень харюулнагүй. Сэлэнгын совхоздо 500 гектар тарялан Тамчын уhалууриин ханаабhаа уhалагдадаг байhан аад, hүүлэй үедэ оройдоо орхигдошонхой. Мүн иимэрхүү байдал Онохойн совхоздо үзэгдэнэ.

Энэ жэлдэ ажахы бүхэндэ газар уhалха тусхай оньhожоруулагдаhан звенонуудые эмхидхэжэ, уhалагдадаг газарhаа хэды шэнээн ургаса абахаб, ямар түлөөhэндэ хүртэхэб гэжэ тодорхой даабари үгэхэ хэрэгтэй. Мүнөө республика дотор уhа сасан хаhдаг 400 машина, уhа бүлэжэ гаргадаг 360 станци бии. Эдэниие зүбөөр хүдэлгэжэ шадабал, нилээд ехэ газар ундалуулагдаха байна. Теэд эдэ техникэ хаа хаанагүй дүүрэн хүсэндөө хүдэлгэгдэнэгүй. Хабарай тарилгын халуун үедэ олон машинуудынь эбдэрхэй, миин байдаг.

1974 ондо уhанай ажахын организацинуудай урда ехэхэн зорилго табигданхай. 3400 гектар шэнээр газар уhалагдадаг болгохо, уhалууриин хуушан хаалта, ханаабуудые шэнэлэн заhаха, 4400 гектар газарай хүрьhэ hайжаруулха, 4100 гектар намаг хатааха, 60 мянган гектар бэлшээри уhатай болгохо, 4700 гектарта олон жэлэй hайжаруулагдаhан бэлшээри бии болгохо, 20 мянган гектар газарта хүрьhэ hайжаруулха хүдэлмэри хэхэ болоно.

Мүнөө жэлдэ республикын хүдөөгэй ажалшад нёдондонойхидо орходоо мяха 14 процентээр, hү—9, ноохо, үндэгэ—16 процентээр ехэ абажа, гүрэндөө 69 мянган тонно мяха, 128 мянган тонно hү, 6,9 мянган тонно ноохо, 92 миллион үндэгэ худалдаад, арадай ажахын түсэбые декабриин 25 болотор дүүргэхэ зорилготой.

Гэхэтэй хамта, hүүлэй гурбан жэлдэ адууhа малай тоо толгой бага зэргэ олошоруулагдажа, ашаг шэмэнь зарим тэды дээшэлээшье hаа, бүхы дээрээ мал ажалай хүгжэлтэ hанаhанда яашье хүрэнэгүй. Урда мэтэ үхэр мал олоор гарзална, эхэ мал олон hубайрна, ашаг шэмэнь өөдэтэй дээшэлнэгүй. Нёдондо гансахан Зэдын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй аймагуудта 10 мянган үхэр, 130 мянган хонин гарзалаа. Ажахынуудта үнеэд, эхэ хонидой 25—30 процентнь hубайрна.

Энэмнай тон hанаа зобоотой байдал болоно. Мүнөө үнеэн бүриhөө 1687 килограмм hү hаажа, хонин бүриhөө 2,7 килограмм ноохо хайшалжа, үхэр бүхэнhөө дунда зэргээр 315 килограмм, хонин бүхэнние—35 килограмм, гахай бүхэнние — 87 килограмм шэгнүүртэйгээр гүрэндэ худалдажа байгаад, hанаа амар hуухын аргагүй байhан тухай элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Нэн түрүүн бүхы адууhа малые гарза хоролтогүйгөөр ондо оруулха, эхэ малhаа түл олоор абаха гэшэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр үйлэдбэрилхэ гол арга нүхэсэл болоно. Энэ жэлдэ үнеэн, эхэ хонин бүриhөө заабол тугал, хурьга абаха, эхэ гахай бүриhөө 12—14 поршоонхо түлжүүлхэ ёhотойбди. 1974 ондо үнеэн бүхэнэй hү шэмые 200—250 килограммhаа бага бэшээр нэмээжэ, бүхыдөө үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 2000 килограмм hү hааха, хонин бүриhөө дунда зэргээр 3,1—3,2 килограмм ноохо хайшалха, бүхыдөө 700 мянган хурьга абажа түлжүүлхэ, хонин бүхэнөө 38—40 килограммhаа бага бэшэ шэгнүүртэйгээр гүрэндэ худалдаха зорилго табигдана. Хонидые гүрэндэ тушаахын урда шахан таргалуулха хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэхэ хэрэгтэй. Гахайнуудые олон болгохын тула энэ жэлдэ 140 мянганhаа үсөөн бэшэ поршоонхо түлжүүлжэ, шахамалнуудай шэгнүүрые тус бүридэнь суудхын 400 граммаар нэмээгээд, гахай бүхэнние 100 килограмм шэгнүүртэйгээр худалдаха болонобди. Үхэрэй мяха ехээр абахын тула эбэртэ бодо малые үбэлдөө hайнаар шахан таргалуулха, зундаа hайн бэлшээридэ адуулха, тиигэжэ үхэр бүхэнэй шэгнүүрые жэл соо дунда зэргээр суудхын 500 граммаар нэмээхэ, тэдэниие тус бүридэнь 350—400 килограмм шэгнүүртэйгээр гүрэндэ худалдаха байнабди. Тахяа бүриhөө жэлдээ 210 үндэгэ абахын түлөө тэмсэхэ шухала.

Тэрэшэлэн адуун hүрэгые олошоруулха, зүгын ажахыhаа продукци ехээр абаха,
ан үсхэбэрилгые, оро үд
гые саашадань хүгжөөл
лаар баhал ехэ зорило
бигданхай.
Эдэ табигдаhан зори
нуудые амжалтатайгаар
лүүлхын тула мал
дахи бүхы хүдэлмэ
комплекснор оньhожо
ха, жэжэ гүүртэ,
мэнүүдые томодхохо,
хай мэргэжэлтэй
хо, ажахынууд хооро
томо комплексно бари
нуудые түхеэрхэ хэрэ
болоно. Ажахынуудта
хогдоhон оньhон машина
даар 30,7 мянган
hаагдаха ёhотой аад,
нние хүдэлгэхэ мэргэжэл
хүнүүдэй дутамаг дээр
оройдоол 22,6 үнеэд ма
наар hаагдана. Малд
жээл хубаарилжа
байра дээрэнь уhалха,
шэбхыень гаргаха оньhо
руулгын хүдэлмэриэ
баhал иимэрхүү
үзэгдэнэ. Энэ жэлдэ
мянган үхэрэй байра
уhалха оньhон түхеэ
тодхохо, 25 мянган
байрада тэжээл хубаари
үгэхэ оньhожоруулга
10,2 мянган үнеэдые ма
наар hааха түхеэрэлгэ
хогдохо ёhотой.
Тиимэhээ хүдөөгэй ба
гашадай урда айхабтар
зорилго табигдана. Энэ
дэ 86 миллион түхэригэ
питальна барилга хү
хэгдэхэ ёhотой. Приб
малиин аймагта 24 м
гахайн байха томо б
нууд, 2 миллион тах
далбараа тэжээхэ бро
но фабрика Загарайн
магта баригдаха байна.
рэшэлэн холимол тэ
буйлуулха заводууд, шү
най фабриканууд, м
шэнэ байранууд олон б
даха юм.
Тусгаар мэргэжэлтэй
фермэнүүдые эмхидхэхэ
дөө ажахын продукци үй
бэрилгые промышленна
дэhэ hуури дээрэ табих
эдеэ хоолой зүйл
ехээр, гаргаша багатай
абтадаг байна бшуу. Ти
бэшье энэ хүдэлмэрие
доможотой зүбөөр,
яаралгүйгөөр эмхид
ёhотойбди гэжэ элидх
зааба.
Мүнөө хүдөөгэй ажал
та айхабтар харюусалг
хүдэлмэриин хаhа — ма
үбэлжэлгэ түлэг ябажа
на. Хабарай тарилгада
лэдхэл эхилэнхэй. Эдэ
рюусалгатай ажалые ам
татайгаар үнгэргэжэ шэ
hаамнай, ерэхэ жэлэй үр
сын хуби заяан, адууhа
лаймнай ашаг шэмэ аба
табан жэлэй тодорхойл
дүрбэдэхи жэлэй түсэб
дүүргэлтэ гол түлэб дул
даха бшуу.
Энэ жэлдэ малай үб
жэлгые hайнаар үнгэрг
арга бии. Олонхи ажа
нууд нёдондонойхидо ор
доо үбhэ тэжээлээр hу
гүй ехэ. Малай байра
олоор баригдаа. Гүрэ
малда эдюулхэ холимол
жээл ехээр үгөө. Мал
мэргэжэлтэ, хүтэлбэрилэ
бүхэн эдэ бүхы арга
ломжые гүйсэдөөр хэрэг
илангаяа үбhэ тэжээл
hайнаар буйлуулжа, ша
жуулжа малдаа эдюул
мяха, hү болон бусад п
дукци ехээр абахын т
хамаг оролдолгоёо гарг
зэргэтэй. Үхэр мал hайн
шахан таргалуулха, тар
лан дээрэхи агротехнич
хүдэлмэриие хаhа сагт
хэхэ, машина, техник
hайнаар заhабарилха, м
шадай дунда социалис м
рысөө үргэн далайсатай
дэлгэрүүлхэ гэшэ мүнөө
рэй гол зорилго болоно.
Урдамнай олоншье, е
шье, шухалашье зорил
нууд байна. Манай г
хамшагта түрүүшүүл, п
дөөгэй ажалшад пар
да, совет арадта КПСС
ЦК-гай хандаhан Хандал
да харюу болгон, эдэ ха
лой зүйлнүүдые ехээр а
ха, гүрэндэ худалдахын т
лөө бүхэсоюзна социал
мүрысөөндэ оролсожо, таб
жэлэй тодорхойлхы, д
бэдэхи жэлые габшаг
ажалаар түгэсхэхэ, па
тиин XXIV съездын шии
хэбэринүүдые бэелүүлхэ з
рэгтэ бодото хубит
оруулха байhандань hэ
түрэнэгүй гэжэ элидхэл
үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөнэй боложо байhан үе. Зүүн таладань Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторна бригадын бригадир К. Галсанов үгэ хэлэжэ байна.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЕХЭТЭЙГЭЭР ХҮГЖӨӨХЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЭ!

САБШАЛАН— МАНАЙ БАЯЛИГ

Б. Р. САНЖИМИТЫДОВ, Хэжэнгын аймагай ...дай совхозой главна мелиоратор.

Хэрын сабшалангаар ла элбэг аад, манай ...хоз малай эдихэ үбһэ ...элээр ходо дуталдажа, ...бэрхэтэй байдалда оро...һэн. Хэзээ хура бороо ...жо, үбһэ ногоон элбэгээр ...гана ааб гээд хүлеэжэ ...за болоо һаа, холо ошо...гүй байгаабди.

Тиимэһээ гурба-дүрбэн ...лэй саана сабшалан һай...жаруулха тусхай оньһожо...руулагдаһан бригада эмхид...хэбди. Мүн ургаса муутай ...арые элдүүрилжэ, болдог...ийо, бургааһа шугы сэбэр...жэ, уһа намаг хатаажа, ...гарыень үндэһөөрнь һай...жаруулха, олон жэлэй ногоо ...тариха тусхай оньһожоруу...лагдаһан отряд бии болгог...дбо.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо гур...ан жэл соо 800 гектар ...сабшалан үндэһөөрөө һай...жаруулагдаа. Тэндэ мүнөө ...олон жэлэй ногоон ургуу...лагдана. Урдань гектарай ...7 центнер үбһэн абта...даг һаа, мүнөө га бүхэн...һөө 14—15 центнер эрхим ...шанартай үбһэн хуряагдана. ...ехэд ойрын жэлнүүдтэ ...үндэһөөрөө һайжаруулагда-...н, олон жэлэй ногоо та...ригдаһан сабшалангаа 3000 ...гектарта хүргэхэбди.

Иимэ оньһожоруулагдаһан ...манай хажууда юундэ ба...һан сабшалан харууһалха ...бригада эмхидхээ юм гэжэ ...зарим һанажа болохо. ...Бидэ 8 тракторнутай (гол ...түлэб колесно) энэ бригада ...бригадирынь Ч.-Д. Санжи...тов) 1460 гектар сабша...лан даажа абаад, түхэреэн жэлдэ хүдэлжэ, тэрэнээ үтэгжүүлнэ, уһална, үбһыень хуряажа абана. Ондоо ажалһаа һамшаагдадаггүй эдэ бригада отряд хоёрые зүб эмхидхээбди гэжэ һанагдана. Энээнэй ашаар сабшалан эзэтэй болоо, үрэжэлынь жэл бүри һайжаруулагдана, ургасаншье хараа байса дээшэлнэ.

Мүнөө совхозой түрүү луговодууд С. Линейцев, Ц. Жамбалов, Б. Будажапов гэгшэд даажа абаһан 70—80 гектар газарһаа гектарай 20—25 центнер үбһэ жэл бүри абана бшуу.

Саашадаа гансашье сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ бэшэ, мүн бүхы бэлшээриез һайжаруулха зорилго табинабди. Һайн бэлшээригүй һаа, һү элбэгээр һаажа, хонидһоо нооһо ехээр хайшалжа шадахагүй ха юмбибди.

Манай һанахада, хаалта, һубаг ханааб татажа, уһалууриин шэнэ түхеэрэлгэ бариха гэхэдэ, проектно-сметнэ документаци хаһа сагтаа табигданагүй. Энээнһээ боложо, совхоздомнай Һараантай-Жэбхээһэнэй уһалууриин системэ баригдахаа аад, һаатуулагдажа байна. Мүн сабшалан, бэлшээри һайжаруулхада хэрэгтэй хүсэтэ томо трактор, тусхай техникэ үшөөл дуталдана. Энээниемнай республикын дээдэ зургаанууд хараада абалсаха аабза гэжэ һананабди.

Табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ совхозой механизаторнууд бүхы сабшалангай га бүриһөө 12,5 центнерһээ бага бэшэ, тэрэ тоодо һайжаруулагдаһан сабшалангай га бүриһөө 15 центнер үбһэ абаха, бүхыдөө 50 мянган центнер үбһэ хуряаха, тиигэхын түла үбэлдөө, хабартаа тэндэ 9 мянган тонно шэбхэ гаргаха, 300 гектар газар үндэһөөрнь һайжаруулха зорилго урдаа табинхай.

ГАЗАРТАА ЭЗЭН БАЙХА ХЭРЭГТЭЙ

И. М. КОЗЛОВ, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой главна агроном.

Хонхолоорхин хэр угай тарашад хадаа газараа шабан һаа. Һайнаар элдүүрил... таарамжатай болзор... эрхим шанартай үрэ... тариха гэжэ оролдоно.

Манай механизаторнууд ...раа хахалхадаа, плугуу...ай урда заабол хутага тод...юд, агрегадтаа борной, ...ток шагтагалаад ябадаг. ...һээ имагтал нарин зу...удтайгаар, хэрээһэлүүлэн ...рина. Поли бүхэнэй хоо...до үлүү забһар зай ...лгахагүй гэжэ оролдоно.

Манда бүхы ажалаа эр...им шанартайгаар хэдэг, ...ша бэрхэ механизатор...уд олон. Жэшээнь, аха ...шэр Митрофановтан, Ива...ов, Мальцев, Крылов бо...он бусад арба гаран жэл...дэ трактор, машинада хү...дэлжэ.

Эдэ бүгэдын ашаар жэл бүри муу бэшэ ургаса абта...на. Нёдондо бүхы 5980 гектар тарялан дээрэһээ гектарай дунда зэргээр 16,6 центнер ургаса абтаад, хамта 98,5 мянган центнер орооһон хуряагдаа. Тиигэжэ 30 мянган центнер таряа гүрэндэ худалдаабди, хүрэнгэ гүйсэд хаагаабди.

Гектар бүриһөө 16—18 центнерһээ дээшэшье ургаса абаха арга боломжо манайда бии. Теэд бригада бүхэмнай адли үндэр баян ургаса абажа үшөөл биранагүй ха юм.

Тиигэбэшье энэ жэлдэ бүри габшагай шангаар хүдэлжэ, тарялангай ургаса дээшэлүүлхын түлөө бүхы оролдолгоёо гаргахабди. Байгша ондо бүхыдөө 110 мянган центнер таряа хуряажа, 40 мянган центнер орооһо Эхэ орондоо үгөөд, табан жэлэйнгээ даабарие дүрбэн жэл соо дүүргэхэ аргатайбди.

Саашань дутагдалнууд тухай хэдэн үгэ хэлээгүйдэ аргагүй. Минеральна үтэгжүүлгэ үшөөл манда бага хүртэнэ. Техникээ заһабарилхадамнай, запчасть дуталдана. «Сельхозтехникын» Тарбагатайн мастерскойдо трактораа капитальна заһабарилуулхадамнай, тэрэнь шэнэ трактор худалдажа абахаһаа үнэтэй болоно.

Техникын үсөөдэһэн, хаһа сагтаа заһабарилагдадаггүй дээрэһээнь хабарай тарилга, ургаса хуряалга унжагайрна, тарян гээлтэдэ ороно бшуу.

САГААН ЭДЕЭН ДЭЛБЭРЭГ ЛЭ

Л. Н. СЕДЫХ, Улаан-Үдын аймагай һуралсалай «Байгал» ажахын һаалишан.

Манай ажахы үүлтэртэ ...мал үсхэбэрилдэгөөрөө ган...сашье Буряадай республика...да бэшэ, бүхы орон дото...роо мэдээжэ болонхой.

Ажахыда 1050 үхэр, тэрэ тоодо 440 үнеэд, 2,5 мянган хонин һүрэг харууһалагдана. Нёдондо бидэ хамта 17,6 мянган центнер һү һаажа тушааха аад, 18,3 мянган центнер сагаан эдеэ Эхэ орондоо үгөөбди. Энэ амжалтада Посельскын, түбэй фермэнүүд ехэ хубитаяа оруулаа.

Хайшан гээд, яажа ажалладаа. һү ехээр һаанабта гэжэ хүнүүд һонирходог. Манда тиимэ үлүү һайн эрэ байдал байхагүй. Малаймнай байра хуушан, досоогоо шиигтэй нойтон, үлүү ехэ оньһожоруулгашье тодхогдоогүй. Гансал наг шэбхэ машинаар гаргагдана, үнеэд оньһон аргаар һаагдана.

Бидэ үнеэдээ үдэрэй 3 һаадагбди. Үдэр бүриин ажалай тогтомол гурим нарин сахигдана. Үнеэн бүридэ сүүдхын 3 килограмм үбһэн, 3 килограмм һолоомо, 30 килограмм пивын бурдууг, 25 килограмм силос, һаагдаһан һүнэй литр бүхэндэ 400 грамм талха тарянай зүйл үгтэнэ. Тэрэнь хамта 14 тэжээлэй единицэ болодог.

Эды шэнээн хоол эдюулээд, үнеэн бүхэнһөө үдэрэй 12—13 килограмм һү һаанабди. Би нёдондо үнеэн бүхэнһөө 5400 үлүүтэй килограмм һү һаагаа һэм.

Үнеэдһээ һү ехээр һаахын тула ашаг шэмэ ехэтэй малай түл багаһаань тэмдэглэжэ абаад, тусгаар харууһанда байлгаха, гунжан байхаһаань хойшо бэлдэжэ, хүхэ дэлэнгыень эльбэжэ, нидхэржэ, һайн үнеэн болгохо ёһотой. Тиигэжэ хүгшэрһэн үнеэдээ өөрөө гунжадаар һэлгэжэ абадагби.

Үүлтэртэ малаа үшөөл һайнаар эдеэлүүлжэ, илангаяа саахарай свёкло, турнепс гэхэ мэтэ тэжээл эдюулдэг болоод, һайн типовой байрада байлгажа, бүхы үнеэдэйнгээ тус бүриһөөнь жэлдээ 5000 килограмм хүрэтэр һү һаахын түлөө тэмсэхэ зэргэтэйбди.

ҮНДЭР УРГАСА—ӨӨҺЭДЫМНАЙ ОРОЛДОЛГОҺОО

С. И. КАПУСТИН, Хяагтын аймагай «Родина» колхозой тракторна бригадын бригадир.

Хэзэйшье мэдэһээр орооһо таряа ехээр ургуулха, ажахын адууһа малые тэжээлээр гүйсэд хангаха бүхы хүдэлмэри бидэл, механизаторнуудайл, харюусаха ажал гээшэ.

Тиимэһээ урдахи харюусалгаа һайн ойлгожо, манай бригадынхид тарялан дээрэхи бүхы хүдэлмэреэ эрхим шанартайгаар хаһа сагтань бүтээхэ, үлүү гаргаша хэнгүй, ехэ продукци абаха гэжэ оролдоно. Нёдондо манай бригада гектар бүриһөө дунда зэргээр 19,3 центнер таряа, 164 центнер хартаабха, 200 гаран центнер овощ ургуулаа. Кукуруза, куузикугайшье бараг ургаса абтаа.

Нэн түрүүн бидэ хабарай тарилгын, илангаяа газар элдүүрилгын, намарай ургаса хуряалгын хүдэлмэриие богони болзор соо һайнаар дүүргэхэ гэжэ оролдодогбди. Имагтал I ба II класстаа доошо бэшэ шанартай үрэһэ таринабди. Хоёрдохёор, сэбэр паарые заатагүй эртэ, хабарай тарилгаһаа урид, апрелиин 20-һоо майн 1 болотор хахалдагбди. Тиигээд зундаа тэрэнээ хоёрлон элдүүрилжэ, хэрэгтэй болоо һаань, гурба дахин элдүүрилээд, сэбэр, шииг нойто элбэгтэй байлганабди. Тэндээ нэгэ мүһэн аммиагтай уһа оруулнабди. Тэрэнэй ашаар нёдондо 400 шахуу гектар паарай га бүхэнһөө 35—37 центнер таряан абтаа бэлэй.

Партида, совет арадта КПСС-эй ЦК-гай хандаһан Хандалгада урмашан, Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, манай бригадынхид энэ жэлдэ бүхы 1500 гектар тарялангай га бүриһөө 24 центнер ургаса абаха, мүн горитойхон газарай гектар бүриһөө 130 центнер хартаабха, 500 центнер куузику хуряаха зорилго урдаа табяа.

Үндэр баян ургаса ургуулһанайнгаа түлөө трактористнар нүхэд Андреев, Степанов болон бусад түс тустаа нэмэлтэ түлөөһэндэ 400 түхэриг хүрэтэр абанхай.

ЭЛИДХЭЛ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭЛГЭ

БЭЕЭ ХАРААД БҮ ЯБАЯЛ

Г. Л. РАБДАЕВ, Зэдын аймагай Борьёогой совхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой.

Ажахы бүхэндэ түрүү механизаторнууд, малшад бии ааб даа.

Түрүү хонишон бүхэн хажуудахи гээгдэһэн нүхэртөө, залуушуулда туһалжа, дүй дүршэлөө дамжуулжа, бүхы дээрээ амжалта түйладаг болоо һаамнай, хонин ажал түргэн хүгжэхэ һааб даа. Тиимэһээ түрүүшүүл бэеэ хараад, өөһэдөө һайн үрэ дүн түйлаал һаа, һанаа амар бү ябаял гэхэ байнаб. Адууһа мал хараха гээшэ харюусалгатай, бүхы һэшхэлээрээ оролдожо хэхэ ажал бшуу. Нэгэшье үдэр һалиболи хүдэлөө һаа, һүүлдэнь тэрэ алдаһанаа жэл соо тэхэрюулхэгүйш. Эндэ хүн бүхэн һэшхэлтэйгээр, харюусалгаяа ойлгожо хүдэлхэ ёһотой. Бүхы сэдьхэлһээ оролдохогүй, үдэр үнгэргөөд ябаха хүндэ илангаяа мал даалгажа болохогүй. Би нёдондо 580 толгой һайн, тус тустаа 24 килограмм шэгнүүртэй хурьгадые эхэ хонидһоо таһалжа, ондоо хүндэ тушаагаа бэлэйб. Һүүлдэнь намар харахадамтэдэ хурьгадни муудашаһан, бүри танихаар бэшэ болоһон байгаа. Тэдэ муудаһан хурьгадынь үбэлдөө гарзалжа эхилнэ ха юм.

Байрын муугаа, илангаяа зунай бэлшээри дээрэ сарай һарабшын үты дээрэһээ харалган хүйтэндэ хонид зууража үхэнэ, энээнһээ боложо мяха, нооһоншье бага абтана. Сарай һарабша барюулбал, хэдэхэн зуун түхэриг гаргадаха аад, харин тиимэ байрын баригдаагүй дээрэһээнь ажахынууд жэл бүхэндэ оло мянган түхэригэй гарза хохидолдо ороно бшуу.

Манай бригадын хонишод КПСС-эй ЦК-гай Хандалгада харюусажа, Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоод, энэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 115-һаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 4,8 килограмм нооһо хайшалха, табан жэлэй түсэбые дүрбэн жэл соо дүүргэхэ уялга абаа.

ШАДАЖА ШАХАХА ШУХАЛА

Г. К. ДРУЖИНИН, Прибайкалиин аймагай «Прибайкальский» совхозой гахайшан.

Арба гаран жэлдэ ажахыдаа гахайшанаар хүдэлнэб. Нилээд дүршэгдөө, гахайнуудые яажа харууһалха, эдеэлүүлхэ талаар шадабаритайшье болоогдоо.

Би Мостовской тосхоной гахайн фермэдэ шахамалнуудые эдеэлүүлдэгби. Нёдондо гансаараа 988 гахай шахан таргалуулжа, тэдэнэйнгээ шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 386 граммаар нэмээгээд, гахан бүхэниие 100 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаагааб.

Энэ жэлдэ эрхим шанартай гахайн мяха улам ехээр абахын тула фермэ шадараа тэжээлэй ургамалнуудые ехээр тариха, тарьяа талханай зүйл шадаал һаа, багаар эдюулжэ, гол түлэб ногоон болон элдэб холимол тэжээл, корнеплодуудые һайса эдюулдэг болоо һаамнай, гаргаша багатайгаар ехэ мяхан абтаха һэн гэжэ һанагдана. Мүн гахайн мяха ехээр абадаг болохо гэжэ байгаа хадаа тэжээл элбэгээр бэлэдхэдэг болохын тула тарилгын талмайе үргэдхэхэ ёһотойбди. Мүнөө гахай үсхэбэрилхэ тусхай комплексно томо барилгын түхеэрэгдэжэ байхада, энэмнай илангаяа шухала.

Би өөрөө 1974 ондо гансаараа 1000 гахай шахаха, тэдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые сүүдхын 400 граммһаа бага бэшээр нэмээхэ, гахай бүхэниие 115 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэйгээр тушааха гэһэн социалис уялга абааб.

НОГОО ЕХЭЭР ТАРИХАБДИ

Ц. Д. РЫГЗЕНОВА, Зэхааминай аймагай СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой лугомелиоративна отрядай начальник.

Манай отряд 1971 ондо эмхидхэгдэһэн юм. Энэ үедэ 700 гектар сабшалан дээгүүрнь, мүн үндэһөөрнь һайжаруулагдаа. Шэтын областьһоо олон жэлэй ногооной үрэһэ асаржа, 120 гектарта тарьяа һэмди. Һайжаруулагдаһан сабшалан дээрэһээ хоёрдохи жэлынь ургасань 1,5 дахин дээшэлнэ. Мүнөө үедэ 400 гектар сабшалан элдүүрилэгдэнэ, олон жэлэй ногооной үрэһэн таригдажа, үндэһөөрөө һайжаруулагдаа. Табан жэлэй эсэс хүрэтэр 1000 гектар сабшалангаа иигэжэ үндэһөөрнь һайжаруулха хүсэлтэйбди.

Манай совхозой газарай хүрьһэн азот, фосфороор дутамаг. Тиимэһээ тэндээ наг шэбхэ горитой гаргахаа, минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэхэ гэжэ оролдонобди. Нёдондо 18 мянган тонно наг шэбхэ, 300 центнер минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэгдээ һэн. Энэмнай бага гээшэ. Минеральна үтэгжүүлгэ ехэ хэрэгтэй.

Сабшалан һайжаруулха ажалда малшад эдэбхитэйгээр хабаадана. Тэдэнэрэй хүсөөр нёдондо 240 гектар сабшалан шэбхээр үтэгжүүлэгдэһэн, 180 гектар сабшалан хорёологдоһон байха юм.

Эдэ бүгэдын ашаар нёдондо совхозной гектар бүриһөө 11 центнер үбһэ хуряажа абаа. Зүгөөр олон жэлэй ногоо таригдаһан газарһаа гектарай 30 центнер үбһэн хуряагдаа.

Байгша ондо ниитынгээ адууһа мал һайн шанартай тэжээлээр хангаха зорилготойгоор 300 гектар сабшалан үндэһөөрнь һайжаруулха, 700 гектар нуга борнойлхо, 23 мянган һургааг бэлдэхэ, 6 мянган тонно наг шэбхэ тэндээ гаргаха болонобди. Тиигэжэ бүхы сабшалангай гектар бүриһөө 12 центнер үбһэ, гектарай 450 центнер куузику абаха зорилготойбди.

Манай нютагта донник һайн ургаса үгэхэ. Энэ ногоон малда шэмэтэй, белок ехэтэй тэжээл байхаһаа гадна, газарай хүрьһэндэ азот элбэгжүүлнэ. Энэ ургамалай һүүлээр тарьяа тарихада, сэбэр паар дээрэ тариһанһаа өөрэгүй баян ургаса абтадаг байна бшуу. Энээниие бидэнэр хэрэглэжэ захалаабди. Республикын трестнүүдэй мэргэжэлтэд хүдөөгөөр ходо ябажа, ажахынуудта хүдэлдэг залуу мэргэжэлтэдтэ бодото туһаламжа үзүүлжэ байха уялгатай.

ТОМОДХОГДОҺОН ҮЙЛЭДБЭРИ АШАГ ЕХЭТЭЙ

К. И. БЕЛЫХ, Улаан-Үдын шубуунай фабрикын директор.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие томодхохо, тусхай шэглэлтэйгээр хүгжөөхэ, тэрэниие промышленна үндэһэ һуури дээрэ табиха гэһэн парти, правительствын шиидхэбэриин аша үрые бидэнэр «Птицепром» трестын, тэрэнэй харьяата ажахынуудай байдал дээрэһээ харанабди.

Манай фабрика урдань колхозой шубуунай фермын һуури дээрэ 1965 ондо эмхидхэгдээ һэн. Тэрэ үедэ 20 мянгаад тахяатай, жэлдэ 200 мянгаад үндэгэ абадаг байһан юм.

Теэд үйлэдбэреэ промышленна үндэһэ һуури дээрэ табижа, шубуудай тооё арба гаран дахин олошоруулжа, шубуу бүхэнһөө үндэгэ олоор абаха зорилго табигдаа һэн. Мүнөө фабрикадаа 283 мянган тахяатай, тэрэнэй 188 мянгаминь үндэгэлхэ тахяа юм. Тиигэжэ фабрикамнай үдэр тэ 120—130 мянган үндэгэ абана.

Үйлэдбэреэ оньһожоруулха, автомат түхеэрэлгэнүүдые тодхохо хэрэгтэ гүрэнһөө 2 миллион түхэригэй урьһаламжа абтаһан юм. Мүнөө тэрэ зээлеэр абаһан мүнгэеэ хүсэд бусаанхайбди.

Урдань тахяа бүриһөө 70—80 үндэгэ абажа байһан һаа, мүнөө 230—240 үндэгэ суглуулдаг болохо гээшэмнай бэлэхэн хэрэг бэшэ. Эндэ племенной ехэ нягта хүдэлмэри ябуулагдаһан байха юм. Фабрикын мэргэжэлтэд һайнаар хүдэлөө. Литовско ССР-һээ кросс—288 гэжэ Канадын леггорн үүлтэрэй тахянуудые асаржа, олошоруулжа байнабди. Энэ үүлтэрэй тахяа жэлдэ 270—300 үндэгэ үгэдэг.

Фабрикымнай лабораторидо тэжээлэй шанар шалгагдана, шубуудта ямар тэжээл үгэхэ хэрэгтэйб гэжэ шубуунай шуһа шалгажа байдаг. Мүн байра соохи агаар, гэрэл тааруулагдадаг юм. Дальбараа дэгжээхэдээ, тэрэнээ ходо шэгнэжэ байдаг юм.

Фабрикымнай түрүүшүүл мүнөөшье тахяа бүриһөө 240 — 270 үндэгэ абана. Теэд тэдэнтэй адли байдалтай байгаад, тахяа бүриһөө 160—180 үндэгэ абадаг хүнүүд бии. Тиимэһээ шадабаритай һайн хүдэлмэришэдые, тахяашадые һургаж бэлдэхэ шухала болоно.

Фабрикымнай коллектив 1974 ондо 40 миллион үндэгэ абахын түлөө тэмсэжэ эхилээ.

ХҮДӨӨГЭЙ ҮХИБҮҮДЫЕ АЖАЛША БЭРХЭЭР ҺУРГАХА

Е. Т. ВЕРЕТЕЛЬНИКОВ, Мухар-Шэбэрэй дунда һургуулиин һурагшадай үйлэдбэриин бригадые хүтэлбэрилэгшэ.

Орооһо тарьяа ургуулха, хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангаха гээшэ дэлхэй дээрэ эгээл һайн һайхан, дэмбэрэл ехэтэй ажал болоно.

Тиимэһээ бидэ багшанар хүдөөгэй үхибүүдые ажалда дуратайгаар, ямаршье хүдэлмэридэ шадамар бэрхэ, мэргэжэлтэй байхаар һургана, коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ гэжэ оролдонобди.

Манай һургуулиин һурагшадай үйлэдбэриин бригада 10 жэлэй туршада аймагайнгаа «Коммунизм» колхозой газар дээрэ хүдэлжэ, түрүүн кукуруза квадратно-гнездовой аргаар ургуулжа эхилээд, удаань шэнэ ургамал — куузику таридаг болоо. Нёдондо 94 һурагшадһаа бүридэһэн тус бригада 66 гектарта куузику тарижа ургуулаад, гектарай 424 центнер үндэһэ абаа. Мүн зундаа хонидой нооһо хайшалалсаа, 13 мянган галуунай дальбараа дэгжээжэ, колхоздо тушаагаа.

Һургуули шефтээ абаһан ажахы хоёрой хоорондо яһала һайн холбоо барисаан тогтоогдонхой. Саашадаа колхоздо хүдэлхөөр тракторист, машинистнарые бүри олоор, һайнаар һургажа гаргадаг болохымнай тула, манда нэгэ-нэгэшье трактор, комбайн, бусад хэрэгтэй машина, түхеэрэлгэ даалгажа үгөө һаань, һайн байгаа. Энэ яһала шиидхэгдэхээр асуудал гэжэ һанагдана.

Мүнөө жэлдэ һурагшаднай 70 гектар газарта куузикуе рассадагүйгөөр, хуурай дободо ургуулжа, гектар бүриһөө 450 центнер ургаса абахын түлөө тэмсэхэ байна. Ерэхэ жэлдэ колхоз манда ажалай лагерь эмхидхэхэ гэжэ найдууланхай. Тэрэнь мүнөө баригдажа байна. Тэндэ байгаад, үхибүүд һайнаар ажаллаха, амарха аргатай болохо. Тиимэ лагерь ажахы бүхэндэ бии болгоо һаа, ехэл таатай гэжэ һанагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөндэ хабаадагшад: (зүүн гарһаа) Бэшүүрэй аймагай Охин-Булагай совхозой һаалишан Галина Цыдыпова, Захааминай аймагай Санагын совхозой мал адуулагша Нина Гомбоева забһарлалгын үедэ.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Гектар бүхэниие ашагтайгаар

Ф. Е. ЕФИМОВ, Бэшүүрэй аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой директор.

Үнгэрһэн жэлэйнгээ дүн нарин һайнаар шэнжэлжэ, шэнэ жэлдээ бэелүүлхэ зорилгонуудаа зүбөөр тодорхойлхо гээшэ ехэ удха шанартай. Партиин XXIV съездын шиидхэбэри бэелүүлхын тула бидэнэр нэн түрүүн газараа һайнаар, үрэ ехэтэйгээр ашаглаха, гектар бүриһөө ехэ продукци абаха гэжэ оролдохо ёһотойбди.

Һүүлэй гурбан жэлэй туршада шэнэ газар хахалжа, совхознай орооһото ургамалнуудай тарилгые 496 гектараар, бүхы тарилгаяа 856 гектараар үргэдхөө. Энэ үедэ бидэнэр тарялангаа зүбөөр хубаарилха, тэндээ ургаса ехээр үгэдэг ургамалнуудые тариха гэжэ хүсэһэн байнабди. Илангаяа малда эдюулхэдэ ашаг шэмэ ехэтэй обёос, ешмээнэй тарилга хоёр дахин үргэдхэгдөө.

Туршалга хээд үзэхэдэмнай, һайн үрэһөөр таригдаһан обёос шэниисэһээ дутуугүй, тэрэнһээ үлүү ургаса үгэдэг байшоо. Энээнэй ашаар 1973 ондо ган гасуур болоошье һаа, урда жэлэйхиһээ бага бэшэ тарьяа хуряажа абагдаа.

Мүн горох, донник тарихада, гектар бүриһөө ехэ продукци абтана. Илангаяа хүнгэн хүрьһэтэй газартай манай совхоздо эдэ ургамалнууд зохихо байна.

Тиихэдээ бидэнэр һайн сортын, һайн шанартай үрэһэ бэлдэхэ гэжэ оролдонобди. Совхознай иимэ үрэһэ бусад ажахынуудта худалдаха үүргэтэй. Нёдондо 2950 центнер шэниисын, 913 центнер обёосой үрэһэн худалдагдаа. Теэд манай совхозые элитнэ үрэһөөр хангажа байха зургаанууд түсэбөө дүүргэнэгүй. Энэнь һайн шанартай үрэһэ ургуулжа абаха хэрэгтэмнай һаад ушаруулна.

Адууһа малдаа һайн шанартай тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ дутагдалнууд, бэрхэшээлнүүд олон үзэгдэнэ. Трактор, машинануудай дутамаг дээрэһээ зарим хүдэлмэри саг соогоо хэгдэнгүй, тэжээл гээлтэдэ ороно, шанараа алдана. Сенаж һайнаар дараха гэхэдэ, ханалагдаһан траншей, полиэтиленовэ плёнко дутамаг, үбһэ хуряажа байхадаа, тэрэниие тюк болгон ябталха гэхэдэ, тиимэ машина үсөөн.

Партиингаа уряалда харюу болгон, совхозоймнай ажалшад энэ жэлдэ урдынхиһаа бүри һайнаар ажаллаха, урда жэлэйхиһээ ехэ продукци абаха зорилготой.

МҮРЫСӨӨН БИДЭНДЭ ТУҺАЛНА

А. И. ПОЛИВИН, Шэтын областной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, Социалис Ажалай Герой.

Шэтын областиин хүдөө ажахын түрүүшүүлэй слёдто хабаадагшадһаа Буряад ороной бүхы ажалшадта, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ үнэн зүрхэнэй баяр хүргэнэм.

Манай областиин, танай республикын хоорондо баталагдаһан социалис мүрысөөн маанадай ажалда ехэ туһа хүргэдэг болоо. Хэрбээ урдань энэ мүрысөөн тухай жэлэй эсэстэ, дүн гаргаха үедэ һанаандаа оруулдаг байбал, мүнөө энэ мүрысөөн тухай бүхы бригада, фермэдэ мэдэнэ, мүрысөөндэ илажа гарахын түлөө хүнүүд тэмсэдэг болоо. Энэмнай ажалшадай дунда ойлгууламжын, эмхидхэлэй хүдэлмэриин дээшэлһэнэй аша үрэ мүн.

Хүдөөгэй ажалшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ашаар нёдондо 16,5 мянган тонно нооһо абаһан, урда жэлэйхиһээ 200 мянган хурьга олоор түлжүүлһэн, 14 процентээр ехэ һү худалдаһан, 1.211 мянган тонно орооһо тарьяа абажа, 282 мянган тонныень гүрэндэ худалдаһан байнабди. Малай үбэлжэлгын дүнгөөр областьмнай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай Улаан тугта хүртөө. Ахалагша хонишон Б. Дымбрыловтэ, механизатор Н. Ушаковто Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо.

Теэд манай урда бэелүүлхэ юумэн айхабтар ехэ. Гүрэн түрын ехэ шагналда харюу болгон, бүри һайнаар ажаллаха байнабди.

Үнгэрэгшэ жэлдэ танай республикада олон хонид зундаа, нооһоёо хайшалуулһанай удаа, хура бороодо шэрбэгдэжэ, гарзалһан байна. Урдань манайшье областьдо иимэ ушар үзэгдэгшэ һэн. Теэд хонишоднай иимэ хохидолдо орохогүй арга олоһон байна. Нооһоёо хайшалуулагдаад байһан хонидой шэрбэгдэхэгүйн тула бэедэнь, хүлнүүдтэнь солидол түрхидэг болонхой. Энэ угаа зохид арга гээшэ. Юуб гэхэдэ, областиингоо 4 миллион хонидто зунай байрада һарабша түхеэржэ шадахагүй байна бшуубди.

Областиимнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд шэнэ жэлдэ таанадтай социалис мүрысөөгөө үргэлжэлүүлжэ, 1974 ондо 240 мянган тонно орооһо тарьяа, 45 мянган тонно хартаабха, 36 мянган тонно овощ, 96 мянган тонно мяха, 170 мянган тонно һү, 17,2 мянган тонно нооһо гүрэндөө худалдаха зорилготой.

АЖАЛАЙ БҮТЭЭСЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ АРГА

М. И. ЕВСИН, Хориин аймагай Анаагай совхозой главна инженер.

Совхознай үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэндэ мяха, һү, нооһо тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Бүхыдөө 40 мянган центнер гэхэ гү, али гектар бүриһөө 11,9 центнер таряан абтаа.

Адууһа малда тэжээл бэлэдхэхэ зорилготой лугомелиоративна отряд түхэреэн жэлдэ ажалладаг. Мүн луговодуудай гурбан звено хүдэлнэ. Тиигэжэ нёдондо урда жэлэйхиһээ ехэ үбһэн, зелёнко абтаһан байна.

Совхозой механизаторнууд мүн малшадай ажал хүнгэдхэхэ, фермэнүүдэй ажал оньһожоруулха ехэ хүдэлмэри хэнэ. Мүнөө үедэ һаалиин гурбан фермэ, шахамалнуудай нэгэ гүүртын хүдэлмэри үргэлжэдөө оньһожоруулагдаа.

Үнгэрһэн намарай ургаса хуряалга тон бэрхэшээлтэй байдалда болоо. Бүхы орооһо тарьяагаа амяарлан хуряаһан байнабди. Хуряалга дээрэ бүхы хүдэлмэри оньһожоруулагдаа. Комбайнууд хоёр халаанда хүдэлгэгдөө. Тиигэжэ тарьяагаа хүдэлмэриин 20 үдэртэ хуряажа дүүргээ һэмди.

Совхоздомнай шадабаритай бэрхэ механизаторнууд олон. Механизаторнууд Виктор Борисов, Цырен Аюров болон бусад ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Мүнөө үедэ совхозой механизаторнууд трактор, машинануудаа заһабарилжа байна. Гэнжэтэ 34 тракторай 18-ниинь бэлэн болонхой. Мүн мөөртэ 25 трактор заһабарилгаһаа гаранхай. Мартын 15 хүрэтэр бүхы трактор, машинануудаа хабарай тарилгын хүдэлмэридэ бэлэн болгохо байнабди. Зүгөөр «Сельхозтехника» нэгэдэлэй предприятинууд тракторнуудые муугаар заһабарилна, запчастьнуудаар мууса хангана.

Саашадаа бүхы хүдэлмэреэ оньһожоруулхын, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын түлөө тэмсэнэбди.

ЗАЛУУ МЕХАНИЗАТОРНУУДТА—АНХАРАЛ

К. Е. ГАЛСАНОВ, Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторна бригадын бригадир.

Манай бригадада 3950 гектар тарялан даалгагданхай. Тэрэнэйнгээ 2819 гектарта орооһото ургамалнуудые, 262 гектарта пропашной ургамалнуудые таринабди. Мянгаад гектараа паар болгонобди.

Бүхы хүдэлмэреэ һайн шанартайгаар хэһэнэй, минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэдэг болоһоной ашаар ургасаяа жэлһээ жэлдэ дээшэлүүлнэбди. 1971 ондо гектарай 8,1 центнер, 1972 ондо 13,2 центнер, 1973 ондо 19,7 центнер тарьяа хуряажа абагдаа. Нёдондо 36 мянган центнер таряан хуряагдаа.

Манай колхоздо залуу механизаторнуудта ехэ анхарал хандуулагдадаг болонхой. Илангаяа сэрэгэй албанһаа ерэһэн хүбүүдые механизатор болгохо хүдэлмэри ябуулагдана. Тэдэнэр өөһэдөө дуратайгаар ороно.

Механизатор болоһон хүбүүдэй салин дээрэ 20 процент нэмэжэ түлэгдэдэг. Шэнэ һайн полевой стан түхеэрэгдээ. Эдэ бүгэдэ залуушуулай дура сэдьхэлые татана бшуу.

Мүнөө бригададамнай залуушуул олон болоо. Комсомол хүбүүд Сангади Раднаев, Шанюшка Занаев болон бусад жэшээтэ һайнаар ажаллана. 1972, 1973 онуудай дүнгөөр манай бригада «Аймагай түрүү тракторна бригада» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөө. Энэ жэлдэ бүри баян ургаса абаха зорилготойбди.

БУЛТАНДА ҺАЙШААГДАҺАН ТУРШАЛГА

(Ленинградта үнгэргэгдэһэн уласхоорондын хоккейн наадана зарим тэды дүнгүүд)

Үнгэрэгшэ жэлэй декабриин 27-һоо байгша оной январиин зургаан болотор Ленинград хотодо залуушуулай командануудай дунда үнгэргэгдэһэн уласхоорондын хоккейн наадан гурбан ондоогоор тэмдэглэгдэнэ. Нэгэдэхеэрнь гэхэдэ, эдиршүүлэй дунда Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэдэг наадануудта 19-тэй спортсменүүд хабаадалсадаг һаа, энэ нааданда хабаадаһан суглуулагдамал командануудай спортсменүүд бултадаа 20 наһатай байба. Хоёрдохёор, энэ мүрысөөндэ США, Канадын команданууд түрүүшынхиеэ хабаадалсаһан.

Гурбадахяар, энэ туршалгын һайн үрэ нүлөөтэй байбалнь, хоккейн нааданда дуратайшуулай национальна федерацинуудаар һайшаагдажа, ерэхэ — 1975 ондо хоккейн нааданай түүхэдэ түрүүшынхиеэ залуушуулай командануудай дунда дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө наадан үнгэргэгдэхэ болоно.

Нааданай дүн хаража үзэхэдэ, хүлеэгдээгүй юумэнүүд тохёолдоо. Юуб гэхэдэ, нааданай эхилхын урдатаа Швециин хоккеистнүүд һүүлшын һууринуудай нэгые эзэлжэ, Финляндиин команда мүнгэн медальда хүртэхэнь гэжэ хэншье тухайлаагүй, мэдээшьегүй байгаа бшуу. Тиихэдэ Чехословакиин хоккеистнүүд урагшагүйдэжэ, һүүлшын һуури эзэлбэ ха юм. Мүрысөөнэй таблица хаража үзэхэдэ, арбан очко абаһан СССР-эй суглуулагдамал команда түрүү һуури эзэлжэ, алтан медальда хүртөө һааб даа. Харин Финляндиин хоккеистнүүд хоёрдохи (зургаан очкотой), Канадын команда (зургаан очкотой) гурбадахи һуури эзэлжэ, мүнгэн, бронзо медальнуудта хүртэһэн байна. Удаадахи һууринуудта Швеци, США, Чехословакиин суглуулагдамал команданууд хойно хойноһоо һубарилдаха баатай болоо.

1973 ондо Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн нааданда нэгэшье командада шүүгдэнгүй гаража, чемпион болоһон манай ороной эдиршүүл Ленинградташье болоһон нааданда диилдэхэгүй гэһэн бултанай һанамжа бэелүүлэгдэбэ.

Хэнэйшье мэдэһээр, манай суглуулагдамал командада, илангаяа эдиршүүлэй дунда оронойнгоо командын нэрэ солын түлөө наадамаар спортсменүүдэй бэлэдхэгдэдэг болоһониинь эли ха юм. Статистикын тодорхойлһоной ёһоор, манай орондо хоккейн нааданда дуратайшуулай тоо жэлһээ жэлдэ олошорно. Жэшээнь, гансахан «Алтан шайба» гэһэн шанда хүртэхын түлөө үнгэргэгдэһэн нааданда ороноймной гурба миллионһоо дээшэ үхибүүд хабаадаһан. Тиихэдэ ехэшүүлэй дунда үнгэргэгдэдэг энэ нааданда 500 мянгаад команда хабаадалсана. Үгышье һаа, Совет ороной хоккейн хүгжэлтые мүнөө бии байгаа олон тоото баазанууд гэршэлжэ, үгэнэ. Һүүлэй зургаан жэлэй туршада орон доторнай тусхай елүүртэй спортын ордонгуудай тоо зургаа дахин олон болоһон байна.

Мүнөө ороноймнай эдиршүүлэй суглуулагдамал командада спортын арбан клубай спортсменүүд хабаадана. Тэдэнэй зургааниинь Москва хотын бэшэ, харин ондоо область, хизаарнуудай бэрхэ спортсменүүд. Тиихэдэ ороноймнай олохон городууд уласхоорондын классай хоккеистнүүдые бэлдэжэ шадаха болонхой. Жэшээнь, хоёрдохи класста наададаг команданууд сооһоо Пензын «Дизелист» командаһаа Евгений Лукашин, үгышье һаа, Ригын «Динамо» командаһаа Эдмонд Васильев, Виктор Хатулев гэгшэд урган гараа. Эдэ гурбаниие Ленинградта үнгэргэгдэһэн нааданда хабаадагшадай эрхимүүдэй тоодо маргаангүй оруулжа болохоор. Сэхынь хэлэхэдэ, Виктор Хатулев эдэ наадануудта эгээл мэргэн снайпер гэгдэһэн байна.

Иимэ олон янзын классай хоккеистнүүдтэй уулзаһан манай залуушуулай командын тренернүүд Юрий Морозов, Евгений Майоров гэгшэд урдань шиидхэээгүй элдэб асуудалнуудтай тохёолдоһон байгаа. Жэшээнь, Москвагай ЦСКА клубай гурбан залуу хоккеист Борис Александров — Виктор Жлуктов — Владимир Гостюжев гэгшэд командын гэшүүдэй дунда гол һуури эзэлхээр ха гээд тухайлагдаһан байгаа. Зүгөөр эрхим гэгдэһэн команданууд — Швеци, Чехословакиин хоккеистнүүдтэй гурбадахи ээлжээндэ наададаг Васильев — Вахрушев — Хатулев гэгшэд наадандаа шадамар бэрхэ байһанаа харуулаа бшуу.

Шиидхэгдээгүй үшөө нэгэ асуудал гэхэдэ, хамгаалга болоно. Хоккеистнүүдэй хэлсэдэгэй ёһоор, командын гол вратарь Юрий Новиковто наадан таагүй хүшэр хүндэ байшоо. Тиихэдэнь лэ, тренернүүд дүршэл багатай Владимир Мышкиниие воротадаа табиха баатай болоо һэн. Эндэ Мышкин эрхим һайнаар наадажа гараа бэлэй.

Ленинградта үнгэргэгдэһэн уулзалгада совет ороной эдиршүүл бултанһаа олон — 36 шайба сохижо оруулһан, өөһэдынгөө ворота руу 12-ые алдаһан байгаа. Энэ үнгэргэгдэһэн нааданда командын составһаа Москвагай Владимир Кучеренко эрхим хамгаалагша гэжэ тодоруулагдаһан байна. СССР-эй суглуулагдамал команда уласхоорондын уулзалга дээрэ урда мэтэ гоё һайханаар наадажа гараа.

Хоккейн национальна федерациин хүтэлбэрилэгшэдэй, тренернүүдэй, журналистнуудай һанамжаар, дэлхэйн залуушуулай командануудай дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэхэ уулзалгын урдатээхи — Ленинградта үнгэргэгдэһэн нааданай туршалга амжалтатайгаар үнгэрөө гэжэ тэмдэглэгдэхэ ёһоороо тэмдэглэгдэбэ.

Алексей ФЛЕРОВСКИЙ,
АПН-эй корреспондент.

ББИИРЭ — ГОЁ ҺАЙХАНАЙ ЭЗЭН

Гол һайхан юумэнэй ходоодоо сэсэглэн һалбаржа, таряа ногооной надхан долгилжо байхын тула эхэнэр хүн зулгы дулаан хабар шэнги, мүнхэ гэрэлтэй наран шэнги харюусалгатай байһанаа урда сагта мэдэрдэггүй байһан юм гэжэ Буряадай АССР-эй арадай уран зурааша Александра Никитична Сахаровская хэлээ һэн.

Александра Никитична үнэхөөрөөшье нэрэ алдартай уран зураашан гээшэ. Гансашье манай Буряадта бэшэ, бүхы орон дотороошье, мүн тэрэнэй хэһэн бүтээлнүүд хилын саагууршье эмхидхэгдэһэн хэды олон выставкэнүүдтэ табигдажа, эрхим һайн сэгнэлтэ абаһан юм. Жэшээнь Монгол, Чехословаки, ГДР, ФРГ, Болгари, Итали болон Японой томо томо хотонуудай ажалшад танилсажа, һайшааһан байна.

Уран зурагта дуратайшуул бүтээл бүхэндэ тон зүб сэгнэлтэ үгэдэг ха юм. Тиихэдэ эрхим һайн бүтээлнүүд харалгада табигдана. Харагшад зохёохы ажалаарнь ходо һонирхожо, шэнэ зүйлнүүдые алдангүй хаража байдаг. Тиигэншьегүй яаха бэлэй. Юундэб гэхэдэ, угсаата арадайнгаа гар урлалай дээжэдэ наринаар хандахаһаа гадна, урданай ба мүнөөнэй байдалай онсо һонин ёһо ушарые өөрын маягтайгаар зурана бшуу.

Александра Никитичнагай зохёохы ажал бусад зураашадайхидтай адлирхуу байха. Бэлиг шадабариһаа гадна, зориг эрмэлзэл, дуран хэрэгтэй ха юм. Буряад уран зурагай эхи табилсаһан, мэдээжэ ахамад зурааша Цыренжап Сампилович Сампиловые тэрэ багшамни гэжэ хэлэдэг. Үшөө һургуулида һуража байхадаа мастерскойдонь ерээд, хайшан гэжэ зурахыень адаглан хаража, бүхөөр хадуужа абадаг байгаа. Түрүүшын зурагуудыень ахамад зураашан нилээд анхаралтайгаар хаража, бэлиг шадабаритай байһыень онсо тэмдэглээ һэн. Тэрэнһээ хойшо Ц. Сампилов эгээ дуратай уран зураашань, багшань болоо бэлэй.

Эрхүүгэй уран зурагай училищи амжалтатайгаар дүүргээд, һүүлээрнь Ленинградай Репинэй нэрэмжэтэ уран зурагай институтда һуралсахаа ороно. Эндэ эгээл һайн һургуули гараа һэн. Дэлхэйдэ мэдээжэ «Эрмитаж» болон музейнүүдэй зүйлнүүдтэй дүтөөр танилсажа, элитэ ехэ зураашадай дүй дүршэлдэ һураһан байна. Гадна элитэ совет зураашадай профессорнүүдэй мастерскойдо тэдэнэртэй хамта хүдэлжэ, юунһээшье үнэтэй, айхабтар ехэ аша туһатай юумэ өөртөө абаһан юм. Мэдээжэ совет график, Б. Фаворский «Слово о полку Игореве» гэжэ үльгэрэй удхаар шэмэглэл хэһэн графическа зурагуудаа бэлэглэжэ, урма зоригыень бадаруулаа һэн.

Бүхы арадуудай эпос дотор хүнэй эгээ һайн тала — сэсэн мэргэн ухаан бодол, зориг эрмэлзэл, эрхэ сүлөөгэй, нарата һайхан байдалай түлөө гаргаһан баатаршалга харуулагдана бшуу. Буряад арадай аман зохёолой дээжэ «Гэсэр» гэжэ эпосэй гол түлэб удхые тайлбарилһанайшье үлүү. Энээгээр нилээд олон зураашад һонирхоһон байха. Гайхамшагта биирэтэн Н. Рерих «Гэсэрэй» удхаар зурагуудые хэжэ, искусствада дуратайшуулые гайхуулһан, баясуулһан юм.

Тиихэдэ Александра Сахаровская энэ гайхамшагта зохёолой гол һудалые олојо, удха түгэлдэр, тодо хурса шэмэглэл хээ. Эгэршэгүй хүсэтэй, согтой дорюун баатарнуудай үүлэн соогуур харайлгажа ябахыень хгарахада одоол һүрөөтэй. Моридойнь дэлһэн дали шэнги далбалзажа, эртэ урдын сагай түхэл шарайе һануулна бшуу. Арадай ажабайдал үргэнөөр, үнэншэмэ хурсаар зурагданхай. Үдэр бүриин ажал хүдэлмэри, уйдхар гашуудал, баяр баясхалан — эдэ бүгэдэн зураг бүхэндэнь хабсаргагданхай.

Уран биирэтэн буряад арадайнгаа дундаршагүй баян түүхээр ходо һонирхожо, урданай болон мүнөөнэй байдалые харуулһан нилээд олон бүтээлнүүдые хэһэн байна. «Түрэл арадайм түүхэ» гэжэ гурбан үлхөө зурагынь гол т[…] удхын, маяг хэлбэриин […]лаар яһала һонирхол[…] одоо хужарлан х[…]маар. Энэ хэһэгтээ […]ряад арадайнгаа урда[…] байдалые үнэншэмэ хур[…] зураглана. Арадай аман [зо]хёолой ёһо гуримые […] өөрынхеэр гэхэ гү, али […]нөө сагай эрилтэдэ таа[…]лан хэрэглэжэ, зураг б[…]нөө һайн удхатай болго[…]

«Буряад оромни» г[…] бүтээлынь хүдөөгэйх[…] үдэр бүриин ажал хэр[…] зорюулагдана. Ленин[…]шын ашаар эрхэ сүлө[…] болоһон, зол жаргалаа […]һэн арадай түхэл шэн[…] ниитэлэн харуулна. Үз[…]лэнтэ гоё байгаалишье […]нэ сагай шэнжэтэй бо[…]хой. Үрэжэлтэ баян с[…] дээрэнь таряа, ногоон на[…]жа, адууһа мал атарлан[…]шэжэ ябана бшуу. Г[…]райнгаа ёһотой эзэн б[…]һон арадай һанал бодол, [зо]риг эрмэлзэл энэ зураг[…] ялас гэмэ хурсаар харуу[л]дана.

Энэ жэлэй намар А. Сахаровская Монгол [о]ошожо ерээ. Социализм[…]гуулжа байһан аха дүү […] гол арадай амжалта түй[…]тые хаража, бахархан б[…]хаһаа гадна, ороной ба[…]гые арьбадхалсадаг ажа[л]бэрхэ хүнүүдтэй уулз[…] заримадайнь дүрэ-зураг […]шэжэ абаһан байна.

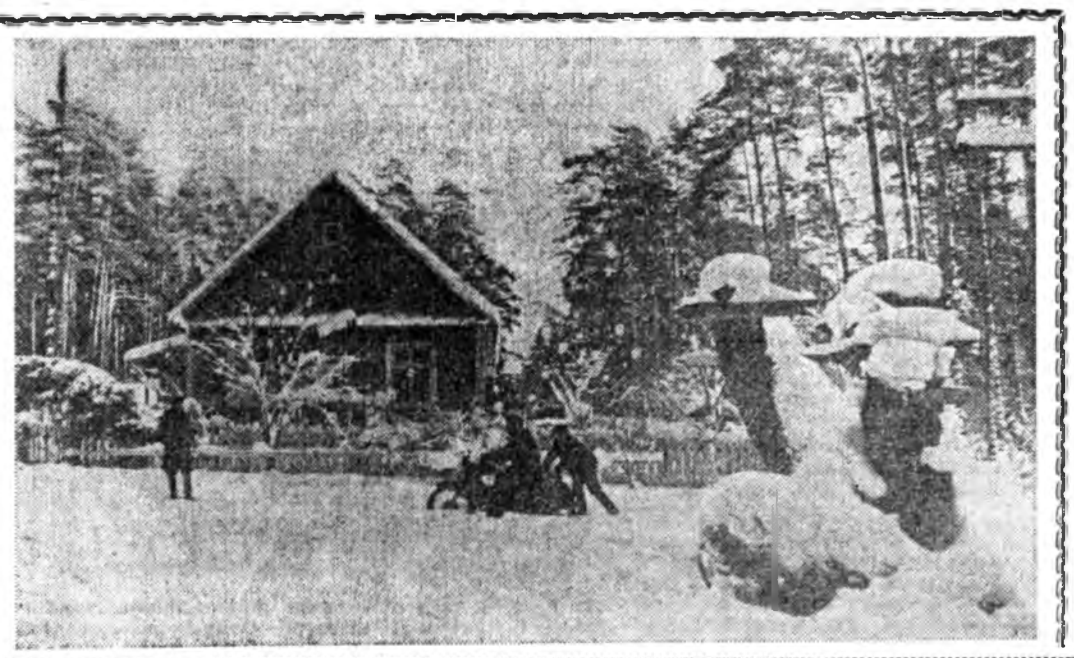
Р. ГАВРИЛОВ

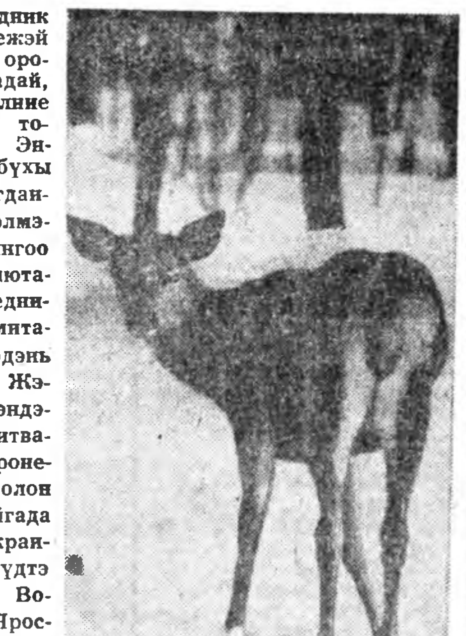
БЕЛОВЕЖЭЙ ОЙДО

Брест хотоһоо хойшо 60 километр хараанай газарһаа 140 мянган гектар талмайда суута Беловежэй ой үргэлжэлнэ. Энэ хадаа бүри XIII зуун жэлдэ Лесная горхоной эрьедэ баригдаһан харуулай башниин (вежиин) нэрээр нэрлэгдэһэн байха юм. Энэ үзэсхэлэн гоё ой модоной түүхын намтарые уудалбал, ехэ һонин. Тэрэ аюулта түймэрыешье, мунхаг баяшуулай «агнуурииешье» үзэһэн байха. Тэрэ үедэ беловежэй зубр булта шахуу хюдагдашаһан, Европын ой модон соо ажамидардаг аранга эбэртэ хандагайшье үсөөршэһэн юм.

Гэбэшье энэ ой тайга хуушанайнгаа гоё һайхан түхэлые алдангүй манай үедэ хүрөө. Ойн гүнзэгыдэ хэдэн зуун жэлэй мантан томо модод үшөөл ургаһаар, зубрнуудай һүрэг олошоруулагдажа байнхай, хандагай, гүрөөһэн, бодон гахай гэхэ мэтэ ойн амитад эндэ ушардаг, гол горхоной тохойнуудта бобрнууд байрланхай. Зундаа ойн сэнгэлигтэ олон тоото шубууд жэргэдэг.

Ойн ургамал болон амитадые һэргээн байгуулха талаар эндэхи заповеднигэй хүдэлмэрилэгшэд ехэ хүдэлмэри хэһэн байна.

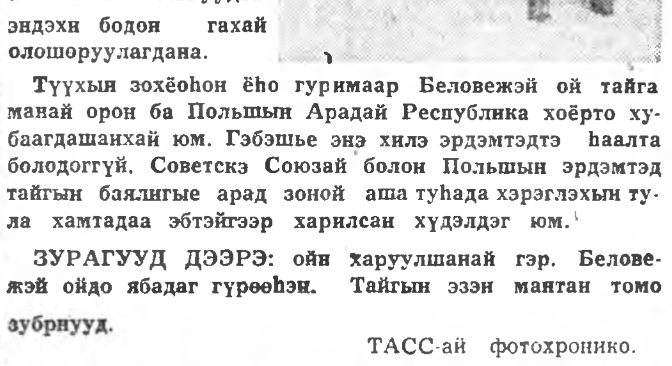

Эндэхи заповедник гансашье Беловежэй бэшэ, мүн бүхы ороноймнай амитадай, ургамалай байгаалиие шэнжэлхэ научна томо түб болонхой. Эндэ Беловежэй бүхы амитад суглуулагданхай. Эндэхи хүдэлмэрилэгшэд оронойнгоо олон хизаар, нютагуудтахи заповеднигүүдтэ элдэб амитадые үсхэбэрилхэдэнь ехэ туһа хүргэдэг. Жэшээлэн хэлэбэл, эндэхи хандагай Литвагай, Латвиин, Воронежой областиин болон Украинын ой тайгада эльгээгдэнхэй. Украинын заповеднигүүдтэ Беловежэй зубр, Воронежой болон Ярославска областьнуудта эндэхи бодон гахай олошоруулагдана.

Түүхын зохёоһон ёһо гуримаар Беловежэй ой тайга манай орон ба Польшын Арадай Республика хоёрто хубаагдашанхай юм. Гэбэшье энэ хилэ эрдэмтэдтэ һаалта болодоггүй. Советскэ Союзай болон Польшын эрдэмтэд тайгын баялигые арад зоной аша туһада хэрэглэхын тула хамтадаа эбтэйгээр харилсан хүдэлдэг юм.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: ойн харуулшанай гэр. Беловежэй ойдо ябадаг гүрөөһэн. Тайгын эзэн мантан томо зубрнууд.

ТАСС-ай фотохронико.

АГАҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

ОКРУГОЙ ЧЕМПИОНАТ

Долоон хоногой туршада Агын 13 эрхим шатаршад 1974 оной чемпионой нэрэ зэргын түлөө тулалдаба. Түрүүшын нааданһаа түрүүлжэ эхилһэн Догойн «Россия» колхозой ахалагша инженер Радна Самбуев нэгэдэхи һуури эзэлбэ. Арбан хоёр очко абаха аргатай байһан аад, тэрэ 9,5 очко абаа.

Могойтын районой һургуулинуудай инспектор Владимир Тумунов, Шулуутайн Дылгыровэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Сультим Жапов гэгшэд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые хубааба. Тэдэнэр 9-9 очкотой.

Эсэгэ, хүбүүн Батомункуевтан Зугаалай нютагһаа ерэжэ, шатарай мүрысөөндэ хабаадаба. Арбадахи классай һурагша Борис хүбүүниинь бухгалтер эсэгэһээ үлүү бэрхээр наадажа, 6,5 очко абаба. Эсэгэнь — хахад очкогоор ахигдаа.

Б. РАБДАНО.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ВЕНЭ

Туйлай ехэ илалта амжалтанууд

ТАСС

СССР-эй арадай ажахые 1973 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай СССР-эй Центральна статистическэ управлениин мэдээсэлые тунхаглаба. Советскэ Союз 1973 ондо оронойнгоо экономико хүгжөөхэ, арад зоной материальна ба соёлой хэм хэмжээ улам һайжаруулха хэрэгтэ нилээд ехэ илалта амжалтануудые туйлаа гээд «Фольксштимме» газетэ бэшэнэ.

СССР-тэ экономико хүгжөөлгын талаар ехэ амжалтанууд туйлагдажа, арад зоной байдал улам һайжараа гээд газетэ тэмдэглэнэ. Энээн тухай салин хүлһэнэй, пенсиин, стипендиин дээшэлһэн ушар гэршэлнэ.

ХАНОЙ

Ханойдо митинг болобо

ТАСС

Париждахи хэлсээнэй баталагдаһаар түрүүшын жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһолол Вьетнамай Демократическа Республикада болобо.

Вьетнам арадай ажабайдалда болоһон эдэ гол шухала ушар хэрэгтэ зорюулагдаһан митинг ДРВ-гэй национальна суглаанай зал соо болоо.

Тодорхойлон хэлэхэдэ, ДРВ-гэй правительствын министр Суан Тхюи митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Париждахи хэлсээн түүхэтэ удха шанартай гэжэ тэмдэглэн, эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө, Париждахи хэлсээ наринаар бэелүүлхын түлөө вьетнам арадай эрид тэмсэжэ байһан тухай мэдүүлээ. Хэлсээ эбдэһэнэй түлөө. Урда Вьетнамдахи шахардуу байдалай түлөө США, Сайгон захиргаан бүрин харюусаха байна гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

ПРАГА

Совет-чехословак харилсаа холбоон

ТАСС

Совет-чехословак научно-техническэ харилсаа холбооной саг үргэлжын комиссиин ээлжээтэ заседани Прагада боложо, протоколдо гар табигдаа. Совет талаһаа — хүндэ, элшэ хүсэнэй ба транспортна машина бүтээлгын министр В. Ф. Жигалин, чехословак талаһаа — техническэ хүгжэлтын ба капитальна һомололгын министр Л. Шупка протоколдо гар табиһан байна.

1976—1980 онуудай үеэр СССР-тэ, ЧССР-тэ эрдэм, техникэ хүгжөөхэ түсэбые залан хүтэлбэрилхэ, социалис ёһоной экономическа харилсаанай талаар эрдэм, техникын һалбаринуудай гол шухала асуудалнуудые хамтараа шиидхэхэ зорилготой зүбшэлэлгэнүүдые хэхэ гэжэ үгээ ойлголсоо. Хамтараа шиидхэхэ гол шухала асуудалнууд хоёр ороной арадай ажахын түсэбүүдые дүүргэхэ үеэр хараада абтаха.

БРЮССЕЛЬ

БРЮССЕЛЬДЭХИ КОНФЕРЕНЦИИН КОММЮНИКЕ

ТАСС

Баруун Европын капиталис оронуудай Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай конференцидэ хабаадагшад коммюнике тунхаглуулба. Аха дүүгэй ба интернациональна ёһоор һаналаа нэгэдэлгын, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ ниитэ-политическэ мэдүүлгэ һайшаагдаа. Баруун Европодо элшэ хүсэнэй дуталдажа байһан тухай, мүн Вьетнамай асуудалаар ба Чилиин арадые дэмжэһэн мэдүүлгэнүүдые баталан абаба.

Энэ конференци Баруун Европын Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай харилсаа холбоо саг үргэлжэ бэхижүүлхэ шухала шата, уласхоорондын коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэлдэ ехэ туһа болоно гэжэ коммюникэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Австриин, Бельгиин, Великобританиин, Грециин, Даниин, Баруун Берлинэй, Ирландиин, Испаниин, Италиин, Кипрэй, Люксембургын, Португалиин, Сан-Мариногой, Турциин, ФРГ-гэй, Финляндиин Франциин, Швейцариин, Швециин коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинууд конференциин хүдэлмэридэ хабаадаа гээд коммюнике дотор хэлэгдэнэ. Нидерландын Коммунис партиин түлөөлэгшэ адаглагша боложо, тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаһан байна.

ДЕЛИ

Джавахарлал Неругэй нэрэмжэтэ

ТАСС

Бэеэ дааһан байдалта Индиин правительствын түрүүшын толгойлогшо Джавахарлал Неругэй нэрэмжэтэ түүхын библиотекэ эндэ нээгдэбэ. Дж. Неругэй дурасхаал мүнхэлэлгын газар дээрэ библиотекэ нээлгын баяр ёһололой үедэ Индиин президент В. В. Гири үгэ хэлэхэдээ, бэеэ дааһан байдалтай, һалбаран хүгжэһэн Индиин түлөө тэмсэлдэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэһэн үгэһэн Дж. Неругэй уран зохёолнуудай баялиг энэдхэг арадта туйлай ехэ удха шанартай юм гэжэ тэмдэглээ.

Индиин мүнөөнэй экономическа, политическэ, социальна түүхын зохёолнуудаар Дж. Неругэй өөрынь библиотекын үндэһэ һуури дээрэ суглуулагдаһан 55 мянга таран ном энэ библиотекэдэ бии. 1881 онһоо хойшонхи Индиин газетэ, журналнуудай баян суглуулбари бии юм. Англиин колонизаторнуудта эсэргүүгээр энэдхэг арадай хэһэн национально-сүлөөрэлгын баатаршалгата тэмсэл тухай элдэб гэрэл зурагууд хөөрэнэ.

КАМПАЛА

Совет хүгжэмшэдэй амжалта

ТАСС

Угандын Республикада концертнүүдые табиһан совет хүгжэмшэд — скрипач И. Политковский, пианистнууд А. Черкасов, Е. Эпштейн гэгшэд ехэ амжалта туйлаба.

Совет артистнууд Чайковскиин, Рахманиновай, Брамсын, Паганиниин, Григэй, мүн бусад композиторнуудай зохёолнуудые гүйсэдхэжэ, сугларагшадай анхарал татаһан, һонирхол үүсхэһэн байха юм. А. Черкасов уран чугалбаритайгаар, шадамар бэрхээр гүйсэдхэжэ, аялга хүгжэм гүнзэгыгөөр ойлгодог байһаараа шалгаржа, һүүлэй жэлнүүдтэ бидэнэй шагнаһан бүхы пианистнууд сооһоо эгээн лэ онсо бэрхэнь байһанаа элирхэйлэн харуулба гэжэ «Войс оф Уганда» газетын хүгжэмэй шэнжэлэгшэ бэшэнэ. И. Политковский онсо бэлигтэй скрипач байна гэжэ Угандын хэблэл тэмдэглэнэ. Совет пианист Е. Эпштейн мүлимэл һайн мэргэжэл шадабаритай байһаараа шалгарна гэжэ хэблэл бэшэнэ.

КАИР

НЭГЭДЭХИ ШАТАНЬ ДҮҮРЭБЭ

ТАСС

Египедэй, Израилиин сэрэгүүдые хоёр тээшэнь һалгаан бусааха тухай хоёр ороной хоорондо гар табигдаһан хэлсээнэй нэгэдэхи шата дүүрэжэ, Суэц-Адаби райондохи Израилиин частьнуудые эндэһээ гаргаһан байна.

Суэцкэ каналай баруун бэеһээ Израилиин сэрэгүүдые гаргалга февралиин 21-дэ бүрин дүүрэхэ ёһотой. Удаань Синайн хахад аралай гүн руу сэрэгүүд абаашагдажа эхилхэ. Энэнь байгша оной мартын 5-да дүүрэхэ зэргэтэй.

КАИР

Хэлсээн бэелүүлэгдэжэ байна

ТАСС

Сэрэгүүдые хоёр тээшэнь һалгаан бусааха тухай хэлсээ бэелүүлжэ, Израилиин частьнуудай январиин 28-най үдэһөө хойшо гаража ошоһоной һүүлээр Египедэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй подразделенинүүд Каир, Суэц хотонуудые холбоһон харгы худар ерэһэн байна.

Энэ хэлсээндэ Египедэй ба Израилиин сэрэгэй түлөөлэгшэд, январиин 18-да гар табиһан байгаа.

Египедэй Араб Республикын сэрэгэй командованиин түлөөлэгшэ эндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Суэц хототой найдамтай холбоон тогтоогдоо гээд мэдээсэбэ. Египедэй Араб Республикын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тусхай подразделенинүүд энэ райондо табигдаһан миные зайсуулан абажа эхилбэ.

БРЮССЕЛЬ

ЧИЛИИН ДЕМОКРАДУУДТАЙ ҺАНАЛ НЭГЭТЭЙ

ТАСС

Хүндэ хүшэр эрхэ байдалда хархис диктатурада эсэргүүгээр, демократиин ба эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэжэ байһан Чилиин Арадай нэгэдэлэй партинуудтай, демократическа бүхы хүсэнүүдтэй һанал нэгэтэй байһан тухайдаа Баруун Европын капиталис оронуудай Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай конференцидэ хабаадагшад нэгэн һаналтайгаар мэдүүлбэ.

Сантьягада сэрэгэй урбалта хэгшэдые конференцидэ хабаадагшад эрид буруушаагаа, Сальвадор Альендиин ба Чилиин сүлөөтэ байдалай, демократиин түлөө тэмсэлдэ баатарай үхэлөөр унагшадай дурасхаалые эдэнэр ёһолон хүндэлһэн байна.

Сэрэгэй хархис хунта хашалта харшалалта, хардалга мүрдэлгэнүүдые хэжэ, Чилидэхи политическэ ба профсоюзай бүхы эрхэ сүлөөе усадхан һалгаагаа гээд мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Олон мянгаад демокрадууд шорон түрмэнүүдтэ, концлагерьнуудта тамалагдан зобоогдожо байна.

Чилиин Коммунис партиин Генеральна секретарь Луис Корваланай, бүхы коммунистнуудай, социалистнуудай, демокрадуудай ами наһа аршалан абархын түлөө хүдэлөө үргэнөөр дэлгэрүүлхые конференцидэ хабаадагшад Баруун Европын ажалшадые, демокрадуудые уряалһан байна. Фашис хунта хосорон һалаха ёһотой.

Чилиин арад зэргээ нягтаар жагсаан, демократиин ба эрхэ сүлөөгэй илан мандахын түлөө тэмсэхэ юм гээд конференцидэ хабаадагшад этигэн найдана.

БУЭНОС-АИРЕС

Онсо байдал соносхогдобо

ТАСС

Элдэб хото городуудта, промышленна түбүүдтэ, хүдөө нютагуудта, ажалшадай тэмсэл дараха зорилготойгоор Боливиин правительство орон доторoo онсо байдал соносхобо. Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй үнэ сэнгые эрид хүндэрүүлһэн — хоёр дахин ехэдхэһэн ушарые хүдэлмэришэд, таряашад, алба хаагшад, бусад хүн зон эрид буруушаажа байһанаа мэдүүлнэ. Правительствын декредэй үндэһөөр үнгэрһэн неделиин һүүл багта ниитын транспортаар ябалгын сэн дээшэлүүлэгдэһэн байгаа. Эдэ үдэрнүүдтэ Ла-Пасай, Качабамбын, Орурын, мүн бусад хотонуудай ажалшад демонстрацинуудые үнгэргөө, баррикадануудые байгуулжа, полицида, армида эсэргүүсэлтын тэмсэл хээ. Эдэ тэмсэлэй үедэ нэгэ хүн алуулһан, олон арбаад хүн шархатаһан, баригдажа хаагдаһан байха юм.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһан[…] КПСС-эй Центральна К[о]митедэй Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй К[у]бада ошоод байһан ту[…] ТАСС-ай материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһан[…] «Залуушуул — хүдөөгэй х[…]сэн» — суглуулбари. «Пр[авда] Бурятии» газетын [ба] арадай хинагшадай рейд[…] материал. Редакцида [ер]һэн бэшэгүүдһээ.

Гурбадахи хуудаһан[…] Нүхэр Л. И. Брежнев[эй] Кубада ошоод байһан [ту]хай материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһан[…] «Арадай үнэн сэхэ ба[…]ган» — А. Бартанова[й] статья. Юристын зүбш[…] Хилын саанаһаа.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАМ[МА]

«Орбита» харуу[л]…
14.35 — Һүүлэй һонин. 14[…] — Үхибүүдтэ — «Зураг […]хэндэ наран» (үнгэтэ). 15[…] — «Олон түмэнэй ленин[…] университет». «Проду[к]циин шанарые һайжаруу[лха] арганууд». 15.30 — «Ку[ба] зураглалнууд» — докум[ен]тальна фильм. 15.50—16[…] — Забһарлалга. 16.00 — **Мэдээсэлэй программ[а]. Нүхэр Л. И. Брежневэй К[у]бада айлшалжа байһан т[у]шаа.** 17.00 — Фигурна һо[л]жоролгоор Европын түр[үү] һуури эзэлхын түлөө мүр[ы]сөөн (үнгэтэ). Хоёр хоёр[о]роо һолжоролго. Загребһ[аа] дамжуулга. **19.00 — Мэдээ[сэ]лэй программа. Нүхэр Л. [И.] Брежневэй Кубада айлш[ал]жа байһан тушаа.** 20.00 — Д. Кабалевский, Р. Гамза[то]вай шүлэгүүдээр зохёог[д]һон романснууд (үнгэтэ). 20.20 — «Ходол илалта т[а]шэ» — документальна фил[ьм] түрүүшынхеэ харуулагда[ха]. 20.40 — «Приключение М[ег]ра в отпуске» (үнгэтэ) — телевизионно уран һайхан фильм түрүүшынхеэ хару[у]лагдаха. 21.50—22.00 — За[б]һарлалга. 22.00 — Фигурна һолжоролгоор Европын т[ү]рүү һуури эзэлхын түл[өө] мүрысөөн (үнгэтэ). Хо[ёр] хоёроороо һолжоролг[о]. **Загребһаа дамжуулга. 24[…] — Мэдээсэлэй програм[ма]. Нүхэр Л. И. Брежнев[эй] Кубада айлшалжа бай[һан] тушаа.**

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММ[А]

Улаан-Үдэ харуул[…]
20.00 — Телевизионно һон[ин]. 20.20 — «Үхибүүн хүгжэм[дэ] һурана» — түрэлхидтэ зорю[у]лагдаһан дамжуулга. 20.5[…] — «Щит и меч» — уран һа[й]ханай фильм (1-дэхи сери). 22.15 — Буряадай телевид[ен]иин ба радиогой арад[ай] инструментнүүдэй оркес[т]рэй концерт.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.